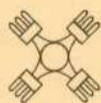

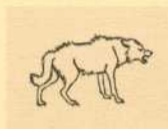
BIZONÍ VÍTR

KE KRÁSE CESTOU TĚLA • K PRAVDĚ CESTOU MYSLI • K SÍLE CESTOU DUCHA • K LÁSCE CESTOU SLUŽBY

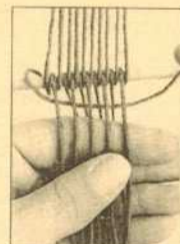
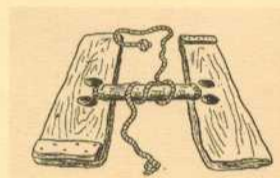

“THE BUFFALO WIND” • VYDÁVÁ LIGA LESNÍ MOUDROSTI “THE WOODCRAFT LEAGUE”

COPAK HEZKÉHO NAJDETE V TOMTO ČÍSLE?

Co se mi nelíbí	str. 3
Z naší Totemové desky	str. 4
Midewiwin včera a dnes	str. 6
Ze života kmene	str. 7
Horolezectví	str. 8
O orlích perech	str. 9
Abeceda trosečníka	str. 10
Stránky přírody	str. 12
Svět Olméků	str. 14
Tkaní na prstech	str. 16
Japonské čajové umění	str. 18
Výrobky z kůže	str. 19
Koptové	str. 20
Světový woodcraft	str. 21
Táborové stavby	str. 22
Volání dalek	str. 23
Každý tam nemusí	str. 24
Indiánská hudba	str. 26
Dřevěný oheň	str. 26
Poezie	str. 28
Recenze	str. 29
Pro chytré hlavičky	str. 30

BIZONÍ VÍTR, časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti. Určeno pro vnitřní potřebu. Šéfredaktor Josef Porsch – Ablákela. Redaktoři: Aleš Sedláček – Tokaheya, Miloslav Polášek – Poly, Jakub Vávra – Čanešiča, Pavel Spálený – Yučikala. Autoři jsou vždy uvedeni kurzívou pod svým článkem. Grafická spolupráce Vladimír Veselý – Hája. Distribuce: kmen Mawadani.

Adresa redakce: Liga lesní moudrosti – Bizoní Vítr, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným souhlasem redakce nebo autora a s udáním pramene. Příspěvky redakce vrací jen na vyžádání autora. Názory autorů článků nemusí souhlasit s názory redakce.

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s.p., Odštěpným závodem Praha, č.j. nov 5267/95 ze dne 4.7.1995. Reg. číslo 545, ISSN 1210-5252. Ročník 9. Číslo 1. Náklad 500 ks, cena pro členy LLM 20 Kč, pro ostatní 27,50 Kč.

Obrázek na titulní stránce: Chlapec z Tenosique se stává jaguáří tanečníkem, aby přinesl déšť svým lidem (K. Garrett).

Na tomto místě se budete setkávat s názory některých lidí na různé věci, o kterých si myslí, že by tak být neměly a proč. Názory na tomto místě nevyjadřují nutně stanovisko LLM či redakce. Jsou to soukromé postřehy lidí z redakční rady a jejího okolí. Neberte tyto řádky jako osobní útoky proti lidem, se kterými jsou nějak spojeny, berete to jako náměty na úvahu.

SOUTĚŽ BV

Soutěžní otázka č. 4
Co znamená slovo
Teopantecuanitlán?

Vážení čtenáři!

Naše soutěž, která se pravidelně objevuje na tomto místě, spočívá v jednoduchém předpokladu: pokud Bizoni vítr čtete pozorně, budete moci snadno odpovědět na naši otázku. Buď nám zašlete koncem roku odpovědi na otázky ze čtyř čísel najednou nebo je přivezte na sněm LLM (tam se bude konat i vyhodnocení). Odměny jsou velké – jelenice, knížky, korálky! Neváhejte.

Zeptali jsme se:

Jakou má podle Tebe LLM úlohu v dnešní společnosti?

Idea lesní moudrosti je nadčasová, proto je aktuální i dnes. Dokonce bych řekl, že její potřeba roste tak, jak nabývá na síle ve světě kolem nás zápas idealismu s materialismem. Nic na tom nemění námitka, že k němu dochází už po staletí. Ano, ale souboj v současnosti nabyl až oblundných rozměrů, aniž si to většina z nás uvědomuje. Idealismus v litém boji – žel – ztrácí, protože není ochoten ani pro svou obranu užívat praktik materialismu, který se dokáže převlékat do sta nebezpečných podob, jít nekompromisně za svým a podbízet se miliónům jak jen to jde. Proto je zapotřebí, aby všechny organizace, které ještě směřují za svými ideály, zintenzivnily svou činnost a táhly za společný provaz.

Skauting i woodcraft dostaly do vínku, a znovu po pádu komunizmu, významnou šanci působit na děti a mládež. Organizace, které si vytkly za cíl vychovávat duševně i fyzicky zdatné jedince, spoluvytvářet jejich morální a charakterové vlastnosti a motivovat hodnotovou

orientaci, opodstatňuje jejich činnost v každé době a režimu.

Je všeobecně známo, že v současném přetechizovaném světě, jde už nejen o zdraví naší planety, ale vůbec o její existenci. Ekologická výchova nových generací má proto velkou váhu. Které jiné organizace, kromě těch ekologických, jsou schopny ekologický program přijmout, šířit a něco konkrétního pro něj dělat, než právě ty, které pro svou činnost využívají přírodní prostředí. Kdo jiný než skauti, woodcraftaři, ochránci přírody, „ymkaři“ a další táborníci.

Člověk sice z přírody vzešel, ale po celou dobu své existence s ní nepřestal bojovat, nyní má pochopit, že je nutné přírodu chránit, měnit kvůli ní žebříčky svých hodnot a dále se jí učit poznávat, namísto toho, aby ji „přetvářel“ k obrazu svému, k čemuž ho po staletí vedlo i křesťanství. Jde o problémy, které nezvládne jedna generace, zvládne-li je vůbec lidstvo jako celek. Přesto se musíme snažit.

Ivan Makásek – Hiawatha

CO SE MI NELÍBÍ

Na posledním náčelnictvu jsme bouřlivě diskutovali o „povinném“ či „nepovinném“ odesílání BiVi a ToDe všem členy.

Při představě, že se naše tiskoviny dostanou do rukou skutečně všem členům, tedy i těm nejmladším, kteří mají ještě mnohdy práci přelouskat souvislý text a kterým patrně oba časopisy odeberou rodiče, aby si přečetli, kam že to jejich ratolest vlastně chodí, se mi udělalo trochu mdlo. Důvodem nebyl obsah článků (i když občas i tam by se něco našlo – viz dále), ale „ta čeština“.

Vzhledem k tomu, že jsem ve věku rodičů a mnohdy i prarodičů našich členů, dívám se na věc asi trochu jinak než teenageři či ti jen o málo starší. Sama rediguji ToDe a párkrát jsem i dělala korekturu BiVi nebo jsem přepisovala články do něj, proto jsem měla pocit, že musím na toto téma vystoupit. A kde jinde než na přátelském setkání náčelníků. Chtěla jsem původně přednést filipiku (prudký bojový proslov – jak praví slovník cizích slov), jak hrozné je číst v oficiálním časopise LLM nejen spoustu slengových výrazů, ale přímo hovorovou češtinou pronášené hlubokomyšlné úvahy čelních i nečelních představitelů Ligy. Když jsem si ale chtěla vybrat konkrétně nějaké ukázky a probírala jsem se jednotlivými čísly posledních dvou ročníků, strnula jsem. Ono to zase není tak tragické.

Zjistila jsem, že mi vlastně v hlavě uvízlo především 4. číslo loňského ročníku a 1. číslo roku 1999. Konkrétně. Nejde vlastně ani tak o nespisovnou češtinu (ta k daným článkům vlastně asi patří), ale o vhodnosti či nevhodnosti (podle mého názoru) celého článku, jeho zařazení do rubriky a o doprovodné ilustrace. Jedná se o článek v rubrice Nosí šerpu poct nazvaného Sila kmene. Na mě zapůsobil spíš jako karikatura, než jako obrázek opravdové síly kmene a tím i myšlenky LLM. Diskuse s Tokaheyou na toto téma mi připadaly úplně stejně jako diskuse s mým vlastním synem Wašpanienem o symbolech agresivity a agresivní muzice. Je tu hold odstup generace.

V 1. čísle letošního ročníku BiVi mě zase opravdu šokoval Satanský svitek. Nezlobte se, ale nemohu ho brát jako legraci ani jako dobrý fór. Stejně jako neberu jako fór a legraci nepřebornou nabídku televizních akčních bezduchých filmů.

Ale abych se vrátila k češtině. Možná, že mám spoustu „špatných“ výrazů zafixovanou z rukopisů nebo z korektur. Nevím. Možná že mám trochu strach (protože mám češtinu odjakživa ráda) o úroveň českého jazyka všeobecně. Vždyť výrazy jako „aby jste“, „aby jsme“, „dvěmi“ apod., o interpunkci ani nemluvě, jsou dneska běžné ke spatření i na stránkách oficiálních deníků a časopisů. A to je také velkým problémem v našich tiskovinách.

Něco i ke stylizaci. Samozřejmě

(pokračování na straně 5)

Z NAŠÍ TOTEMOVÉ

Webové stránky kmenů se rozrůstají

Nejenže velká část příslušníků LLM má svůj email, ale na internetu nalezneme už i stránky kmenů! Zatím víme o stránce Kruhu (www.volny.cz/kruh13), kde naleznete kalendárium, výtečný deníček o pobytu v Americe, bazar vybavení (dosud nefunkční) a další. Jedna rubrika má název „Napište náčelníkovi!“

Neolit sice čítá členů tolik, že bys to na prstech spočítal, Mamuti – dětská odnož kmene – má příznivců mnohem více. Prohlédněte si jejich stránky na www.mamuti.cz. Velmi pěkně udělaná (alespoň myslím). Běhající mamutek vás provede po stránkách, které Mamuty představují, hovoří o jejich tábore, Pravěkém Točnicku, výstavě v Muzeu hlavního města Prahy a dalších včetně experimentální archeologie.

Petr Bláha z Vlků zpřístupnil fotografie Vlků z Rumunska (viz minulá čísla BV) na internetu. (www.holy.cz/pblaha)

Ale pozor! Na adrese www.blueskywoodcraft.org začíná Harry z Order of Woodcraft Chivalry se stránkou o světovém woodcraftu (viz foto výše).

CO NOVÉHO V LIZE

Co je v prodeji na LLM

(Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1)

<i>Táboříme v týpi</i>	24,-
<i>Setkání s Woowotannou</i>	15,-
<i>Úvahy nad woodcrafterským zákonem</i>	30,-
<i>Čotokva – Lesní škola</i>	30,-
<i>Oblečení Irokézů</i>	20,-
<i>Svítek březové kůry</i>	98,-
(při odběru nad 50 kusů á 80,-)	
<i>Woodcraft</i>	
členi 35,- nečleni 60,-	
<i>Maške toniktuka he</i>	30,-
<i>Hau kóla</i>	40,-
<i>Stopou pravěku</i>	25,-
<i>Poselství rudého muže</i>	120,-
<i>Bizoní Vítr</i> členi 20,- nečleni 27,50,-	
<i>Posvátná dýmka</i>	100,-
<i>Glejt Orli Pero</i>	2,-
<i>Glejt Titul</i>	3,-
<i>Placka Seton</i>	5,-
<i>Odznak LLM</i>	10,-
<i>Velký výběr korálků</i> od 20,- za 50gr.	

Letní tábor LLM se uskuteční pravděpodobně první týden nebo čtrnáct dní v červenci 2000. Zeptejte se účastníků minulého tábora, zda stojí za to tam jet. Informace u Ablákely.

Ve dnech 13.–14. května 2000 zveme všechny kmény i strážce na 1. ročník lesního běhu. Jedná se o soutěž v táborových dovednostech. Konat se bude blízko Prahy a místo bude včas účastníkům oznámeno. Do února zašleme kménům propozice s pravidly a otázkami. Strážce si je budou moci vyzvednout v kanceláři LLM. Těšíme se na vaši účast a doufáme, že tuto výzvu k celoligovému zápolení přijmete.

Za Jestřáby Hlad

Rubrika recenzí

Na jedné straně BV se již pravidelně objevují **recenze na zajímavé knihy**, které nedávno vyšly (jsou-li však velmi zajímavé, pak nemusí být datum jejich vydání příliš aktuální) a které by v knihovně woodcraftera (podle názoru pisatele) neměly chybět.

Pokud i vás zajímají hezké knihy, napište nám svůj názor na nějakou nově vydanou knihu. Paleta této stránky se tak stane rozmanitější.

Své postřehy ze světa knih adresujte do kanceláře LLM nebo na adresu: yucikala@post.cz

Vybrali jsme z

Vlčovníku

Setkání náčelníků kmenů Woodcraftu

20. 10. 1999 se v Praze v domě na Senovážném náměstí sešlo 18 náčelníků a zástupců kmenů. Jednání, které vedli, se týkalo nejen akcí z letošního léta a podzimu, ale náčelníci se zabývali i budoucností Ligy lesní moudrosti. Náčelnictva z minulých čtyř let nebyla zrovna to nejlepší co LLM potkalo a tak nynější náčelnictvo má základní problém sdělit Woodcrafterům, že je trochu jiného ražení. Jednotlivé kmény se totiž naučily starat se sami o sebe a ne o ligu.

Někomu se daří lépe, někomu hůř. Pár kmenů zaniklo a pár jich má jen 7–14 hlav, ale jsou i kmény, které si toto označení zaslouží. Jejich členská základna už překročila 100 členů (hle, cíl pro nás).

Základní problém Ligy co se týká provozu teď zrovna tkví v limitech stanovených ministerstvem školství. Ještě v tomto roce se počítá s dětskými organizacemi s členskou základnou větší než 500 členů.

Od 1. 1. 2000 už je limit 1000 členů a Liga lesní moudrosti má nyní jen 850 členů. Je tedy nezbytné, aby kmény mírně doplnily svoje řady, jinak by mohly přijít o zázemí a pomoc jak ze strany LLM, tak ze strany dotací od ministerstva, obcí a jiných subjektů. Pro řadové členy to asi znamená problém s cenou tábora a s dotacemi na inventář (týpka, cely, výstroj atd.).

Pokud jste dočetli až sem, ptáte se možná, co dělat dál. No, věci se mají tak, že náš kmen by 1. 3. 2000 neměl mít méně než 60 členů. Zatím se náčelníci shodli na celoročních poplatcích pro členy LLM a poplatky jsou oproti loňskému roku nižší. Poplatky LLM: **Děti do 16 let zaplatí 120Kč (v ceně není Bizoní Vítr a Totemová deska – lze objednat za 80Kč).** **Studenti, nezaměstnaní, důchodci 200Kč základ (v ceně je Bizoní Vítr a Totemová deska).** **Pracující 300Kč základ (v ceně je Bizoní Vítr a Totemová deska).** **Rodina 300Kč (v ceně je Bizoní Vítr a Totemová deska).**

Vlk

DESKY

BIZONÍ VÍTR

JAK SI OBJEDNAT BIZONÍ VÍTR NA ROK 2000?

Jednoduše, zaplat'te příspěvky do LLM na rok 2000

nebo
se staňte **nečleny** LLM a zaplat'te 110 Kč za rok. Složenka je přiložena (pokud se nějakým nedopatřením stane, že příloha nebude, pošlete peníze na adresu *Senovážné nám 24, 116 47 Praha 1 – ale vždy dožadujte, co platíte!* Vše prosíme zaplatit do 29. 2. 2000. Prosíme také ty, kterým nepřišel nějaký BV, aby zaslali kopii složenky a obratem jim bude poslán.

KDO SE DŘÍV NAJÍ, POJEDE ANEB OBĚD V ČESKÉ KAMENICI

Byla neděle. Něco po poledni, tedy čas oběda. Právě jsme dorazili do České Kamenice; zima a do příjezdu našeho vlaku času dost. Naše kroky proto zamířili k místnímu restaurantu. Neodolali jsme představě tepla a hlavně za celý ten víkend pořádného jídla a následovali jsme instinkt, který nás neodolatelně vábil dovnitř. Zabrali jsme volný stůl a téměř jednotně jsme se shodli na smaženém sýru a hranolkách. Pak už jsme se jen těšili, až své žaludky po všech těch rohlíkách s paštikou a chlebem se sýrem odměníme dobrým teplým jídlem. Ono slastné očekávání jsme strávili probíráním zážitků z uplynulého víkendu a poněkud nám uniklo, že už je něco po půl. Vlak jel ve tři čtvrtě a jídlo nikde.

Avšak konečně jsme se dočkali svých vysněných sýrů a hranolek; to, co následovalo potom, by se dalo shrnout slovy „kdo se dřív nají, pojede“. Motivací nám byl přitom pohled oknem ven, kde už se lidi hrnuli do vlaku (toho našeho!). Rychle jsme si rozvrhli úlohu – jeden zaplatí a další poběží zdržet průvodčího. Pár nešťastlivců (mezi nimi i já), kteří obdrželi oběd až o několik minut později, tak získá cenný čas navíc.

Nicméně mému žaludku ono zběsilé tempo nevyhovovalo a byla jsem poslední, které ještě zbýval na talíři jeden plátek smaženého sýra a pár hranolek. Zachránila mě však jedna duchapřítomná členka našeho sehraného týmu a poskytla mi svůj ešus. Pak už jsme jen vyletěli z hospody a řítili se k vlaku. Nezasvěcený pozorovatel by nás možná nařkl z toho, že přeháme bez placení, ale naše úmysly byly naprosto poctivé.

Vlak jsme nakonec stihli – a já jsem druhou fázi svého oběda mohla v klidu dokončit; sýr s hranolkami, byť z ešusu a ve vlaku, jsem pak pořádně vychutnala.

Bára Augustinová

Fotografii z akce „Putování za Muráňskou buchtou“
dodal Pavel Vávra – Tuky

PUTOVÁNÍ ZA MURÁŇSKOU BUCHTOU

Této akci se účastnili všichni, které oslovil příběh o buchtě, která se vydala do Prahy. Účastníci se rozdělili do tří skupin a vydali se podle pokynů plnit úkoly. Před startem jsme byli poučeni o STRAŠNĚM Tonym Zabijákovvi, který také pátrá po buchtě a chce ji sežrat! (Stejně jako my.)

Úkoly a stanoviště byly voleny tak, abychom se co nejlépe prošli (nebo proběhli) a co nejmenší ztratili. Kdo nebyl na této akci přišel o možnost vidět Štítu jako nešťastnou babičku, Ablákelu jako stařečka, Tukyho jako mnicha a zlatý hřeb – Yučikala představující Tonyho Zabijáka.

Po mnoha útrapách jsme došli do cíle, a to i přes to, že negramotný Tony si spletl kostel sv. Klementa s Klementýnem. V cíli nás čekala spousta a spousta buchet a koláčů, které jsme udělali šťastné tím, že jsme je snědli. Celá hra byla moc hezká a povedená.

Olowan Tate – Tussilago

(dokončení ze strany 3)

nechci, aby všechny články byly psány jednotnou češtinou, jednotným stylem a byly tak jednotně sterilní. Dokonce mě baví hádat při četbě autora příspěvku (a dost často se nemýlím), ale přeci jen si myslím, že by někdy úprava – ne cenzura! – vět vedla ke snazší srozumitelnosti a tím i malebnosti.

Posuďte sami – cituji:

„Já sám osobně tu jistotu nemám, avšak snad právě proto, že tuto jistotu nemám, tedy pouze se domnívám, tuto píseň raději nezpívám...“ (4/98)

Vím, že mi můžete namítnout, že redakce BiVi ani ToDe nejsou žádní profesionálové, ale nadšenci (úžasní – moje poznámka na adresu redakce BiVi!) a tudíž toho po nich chci moc. Jestliže ale chceme především z BiVi mít skutečně oficiální časopis, musíme přitvrdit i v korekturní činnosti. Vždyť v Lize určitě je dost studentů češtiny nebo i vzdělaných pedagogů, kteří by se tohoto úkolu mohli zhostit na výbornou a povýšit tak obsahově výborný časopis LLM.

Hota – Iva Vilhumová

Strážte se ozývají

Bratr Wirakoča z Pardubic kritizuje náčelnictvo za nedostatek ohledu vůči strážím. Vcelku má pravdu, ale nenabízí žádné řešení. Požaduje na LLM, aby všechny tiskoviny chodily pravidelně, což se dosud nedělo. Je to jediná možnost strážů o něčem se dozvědět. Podává návrh na uspořádání táboření strážů, které by organizovalo náčelnictvo. Náčelnictvo se má starat o strážce, ne rangeři, říká bratr Wirakoča. Po náčelnictvu chce také koncepci toho, co se po strážích chce.

Muwin z Vyškova si posteskvá nad tím, že jako jediná stráž ve městě chtěl založit kmen LLM, ale „každý, koho jsem oslovil, položil otázku jaký je kraj a jaké dotace na táboření a podobně“. Převážná část mladých, hlavně v mimopražských městech nepociťuje potřebu chodit na výlety, pokud nejsou organizovány v autobusech. Přesto se snaží woodcraft prezentovat. Měsíčně uveřejňuje v místním Zpravodaji pod hlavičkou LLM jednu stránku o výletech do přírody a pořádá vycházky pro pár svých přátel.

Midewiwin včera a dnes

Dnes jsme položili několik otázek šéfredaktorovi časopisu „pro skauty a woodcraftery“ Wampum Neskenonu Ivanu Makáskovi – Hiawathovi. Tento vousatý muž byl členem Foglarova oddílu a stal se zakladatelem několika oddílů a hlavně novodobé woodcrafterské tradice, zejména té ohnivické.

Jsi znám jako zakladatel systému kmenového zřízení Midewiwin. Můžeš nám o něm něco říci? Proč právě Midewiwin?

Musím začít trochu ze široka: Když mi bylo 12 let vyšla v pražském nakladatelství Orbis (1956) pozoruhodná kniha od Johna Tannera, který prožil 33 let mezi algonkinskými indiány kmene Ottawa a Odžibweju. Jmenovala se „V indiánském zajetí“. Životní příběhy tohoto bílého indiána zaznamenával v letech 1826–28 Dr. Edwin James v Mackinacu, kde tehdy J. Tanner sloužil jako tlumočnick u pluk. Boyda a o dva roky později je i vydal. Ten také opatřil knihu předmluvou a dovětkem o indiánských slavnostech, ve kterém jsem poprvé četl zmínky o kultu MIDÉ.

Indiáni mě vždycky fascinovali, už jako kluka, později jako skautského vůdce a woodcraftera. Mimořádně, říkali mi Malý medvěd Hiawatha, a hlavu Medvěda jsem přijal a užíval jako svůj totem. Z chlapeckého nadšení pro Apače a Dakoty se v roce 1959 zrodil klub DAKOTA, z hlubokého studia Irokézů vznikl oddíl NESKENON (1965), bojový indiánský kmen Šavanů mi poskytl bohatou symboliku pro roverský kmen ŠAVANŮ z Neskenonu, kteří s Dakotáky v roce 1967–68 pomáhali obnovovat český skauting. Odžibwejové mě začali více zajímat kolem 69. roku, a tak bylo docela přirozené, že se tento moment promítl i do mé tehdejší příručky pro skauty – rovery, kterým jsem nabídl své ekumenické vidění junáctví a woodcraftu. Příručka se jmenovala Služba a je v ní i ukázka symboliky modelového roverského kmene Midewiwin. Tehdy jsem „oprášil“ Tannerovu knihu a uplatnil (z metodických a výchovných důvodů) některé mystické skutečnosti v naší symbolice. Nedlouho po vydání Služby (ve skautském družstvu JUN) se navrhovaný model neočekávaně uplatnil v praxi, protože po oddělení mladšího křídla Šavanů došlo i k vytvoření nového samostatného kmene, který přijal název MIDEWIWIN a několik let také fungoval.

První moji junáckou příručkou byl ovšem KULT OHNĚ, který jsem pro Neskenona a Šavany napsal v roce 1967 souběžně se Stezkou Neskenonu. V té době se mi zdálo důležité pojmenovat junácký mysticismus, navrhnout jeho symboliku a obhájit smysl obřadů kolem ohně, jejich duchovní náboj tak důležitý pro skautské společenství. Protože tyto myšlenky padly v Neskenonu na úrodnou půdu, rozvinul jsem je později v tajuplný Řád ohnivců. Myšlenky a nápady odkládané léta stranou, vědomosti někým zasuté a znova oživené, našly uplatnění, včetně těch o indiánském Midewiwinu. (Společnost Midewiwin je mezi indiány kolem Velkých kanadských jezer stále funkční).

Vlastní impuls přišel od druhého náčelníka Neskenonu Owíga, který mě v roce 1971 povolal zpět do Neskenonu jako šamana, abych pomohl udržet indiánskou tradici, po které hoši stále volali. A dal mi volnou ruku. Začal jsem tedy s vybranými hochy půlroční ohnivický kurs a když prošli systémem vědomostních a zasvěcovacích zkoušek, vysvětlil jsem je – po absolvování Vigilii – na ohnivce a wagamedy (podle kvality jejich vědomostí) a udělil jim i indiánská lesní jména. (Poprvé jsme je ovšem v Neskenonu udělovali už na táboře Válečného orla v roce 1966.) Ohnivci a wagamedi vytvořili Radu orlích per – ROP, jejímž úkolem bylo nejen

registrovat a udělovat orlí pera na obřadně vedených sněmeh (které dostaly náš pevný řád), ale také bdít nad dodržováním kmenových tradic a povinnost školit své následovatele. Ono výsostné právo udělovat orlí pera a pocty převzaté ze Setonova woodcraftu činilo z ROPu, vedle náčelnictva, důležitý a mocný orgán kmene. Celý ohnivický systém jsem popsal v tzv. Wagamedově wampumu, aby jej bylo možné nadále nejen udržovat, ale případně i šířit do dalších oddílů a kmenů. O šíření ohnivectví jsem sice uvažoval, ale došlo k tomu později. Je spjato již se jmény dalších šamanů a ohnivců Midewiwinu.

Jak stojí v našich archívech, sešel se dne 11. září

1982 na brdských Manádách kruh jedenácti bojovníků z pěti kmenů, aby u poradního ohně – na sněmovišti kmene Alcatraz – rokovali o užší spolupráci. Přítomní se dohodli na vytvoření ohnivického sdružení s názvem MIDEWIWIN. Tento první poradní oheň Midewiwinu řídil šaman Neskenonu Čikšika – Černá ryba, zápis z jednání pořídil šaman Alcatrazu Lelašikah – Neústupný.

Je ještě aktuální Midewiwin v době, kdy u nás funguje Liga lesní moudrosti ?

Odpověď je nasnadě. V době minulé jednoznačně suploval právě Ligu, ale také zakázaný skauting, v jistém smyslu i potřebu jakéhosi „náboženství“ jinak ateistických junáků a trampů. Myslím si však, že Midewiwin neztrácí ani v době současné, protože pro zúčastněné zůstává lety osvědčenou tradicí. Naplňuje stará přátelství, nové kamarádké vazby organicky navazují a toto společenství tak žije svůj vnitřní a stále aktuální skautský a woodcrafterský život, který leckde skomírá, eroduje i zaniká. Midewiwin vždy přitahoval svou vlastní specifickou mystikou, malebností, romantikou, jinakostí, samozřejmě tajemností, ale především svou tolerancí – hlásanou jako junácký ekumenismus. Tedy snášenlivostí mezi různými skautskými a tábormickými směry. Nejsme vůbec početní, protože cíle, které nabízíme k následování jsou obtížné a v současné době se téměř nenosí. Cesta k nim nepřináší zisky, ani slávu. Nabízíme stezky, které vedou ke skromnosti, odříkání, službě bližnímu. Takové sebeobětování modernímu člověku „zapáchá“ odvanutými věky.

Co budu mít z toho, že se naučím rozdělovat oheň jako pravěký člověk, přežívat v přírodě za každého počasí, studovat filosofii přírodních národů, která by ale měla osvobodovat od komerce současné doby? Mně přece jde o to se bavit, užívat, případně docílit za každou cenu úspěchu. Pokud možno hned, nejdéle zítra! Duchovní růst? K čemu? Pěči o něj přenecháme náboženským společenstvem, od toho tady přece jsou.

Skauting, ani woodcraft však nejsou pouhým artefaktem doby. Naopak! Před skauty, woodcraftery i křesťanskou mládeží stále leží „pole neorané“, jako tomu bylo před těmi desítkami let. Člověk, to přece

by mělo znít hrdě! A ten má nyní pochopit, že se přístup mění? Jak toho docílit? Kvůli přírodě má měnit své žebříčky hodnot? Proč? Že nemocná Země potřebuje jeho ochranu, namísto toho, aby ji „přetvářel“ pomocí chemie, megalomanských staveb, genetického inženýrství, prostřednictvím počítačů a dalších podobných vymořitelů lidského rozumu? Jde o problémy nejméně na jednu generaci, spíše však několik. Proto jsou občanské a ekologické iniciativy, skauting, woodcraft i nevelké společenství Midewiwin aktuální. Všechny sebemenší society, které chtějí naši Modré planety pomoci a jejímu lidskému rodu.

Myslíš si, že lidé z Midewiwinu, kteří jej dnes někam směřují, jsou stejně zapálení pro věc, jako jsi byl ty? Je hnán tradicí, kterou jsi vytvořil a dále spoluvytvářel, nebo potřebou lidí, kteří jsou v něm dnes?

Obávám se, že můj způsob chápání woodcraftu, jak jsem výše naznačil, většina dnešních mladých bratrů nebere. Jejich woodcraft je především „o potřebě osobního zážitku“ – se samotou, stromem, květinou, skálou, řekou. Jaké jiné ideály? Tu potřebu přírody samozřejmě máme společnou – chvíle strávené v lesích, na horách, na vodě, u ohně. Je přece samozřejmé, že bez nich by woodcraft ani skauting nebyly tím, čím jsou. Ale bez ideálu neustálého zdokonalování osobnosti, naplňování roverské služby, je to přece o něčem jiném! Dnes jakékoliv ideály nikoho neoslovují, nikdo je nepostrádá. My bychom ovšem měli vyznávat jinou „filozofii“. To ale chce naše hnutí opravdu dobře pochopit v jeho základním výchovném poslání a neoklešťovat je na pouhý předmět subjektivního úzkého zájmu. Když už ale nějaký zájem (dobrovolný) mám, je zase mou povinností jej rozvíjet. Jsme však vůbec o závazcích ke svému hnutí dostatečně informováni? Skoro bych si dovolil, na základě osobních aktuálních zkušeností, pochybovat. V Midewiwinu se tradice – i když poněkud pozměněné – přece jen udržují (záleží vždy na lidech, kteří jsou jejich nositeli a ti se mění) a já se domnívám, že je to jeho přednost. Přesto však tvrdím, že tu existoval a stále existuje prostor pro naplňování nových osobních představ a ambicí, což je také dobře. Když obě tyto tendence na sebe občas narazí, spory se dokáží řešit demokraticky. Midewiwin je sice hierarchicky členěn, ale vždy rozhodovala a rozhoduje demokratická vůle většiny, uplatňovaná na společných sněmeh. A tak se některá rozhodnutí a opatření, která byla třeba na čas přijata, ale neosvědčila se, zase zruší, aby se opět ujal lety prověřený systém.

Čím se teď na poli lesní moudrosti zabýváš?

Přípravou dalších čísel Wampumu Neskenonu, dále bych rád podrobněji zpracoval dějiny českého woodcraftu v letech 1959–1989, které ve své nedávno vyšlé knize Woodcraft přešel Dr. Libor Pecha poněkud rychle – „letem světem“. Ono to tehdy všechno nebylo tak jednoduché a snadné – jak jistě tušíme všichni – a je třeba jasně říci, že v roce 1990 nevznikla Liga „na zelené louce“. Chápu, že smysl publikace byl zcela jiný, ale protože za předešlými čtyřiceti lety nelze jen obrátit list, chci se o to pokusit, konec konců jsem intenzivně toto období jako skaut a woodcrafter prožíval. To není mině jako kritika Norkovy knihy, jen konstatuji svůj dojem, vedle oprávněné chvály.

Mám také rozepsány asi dvě knížky a v nejbližších dnech má vyjít moje drobná publikace Lakros pro příznivce tohoto bývalého indiánského sportu, ale i nové zájemce a hráče.

Děkujeme za rozhovor

Ze života kmene

na konci milénia

Neděle 27.12.

Okolo sedmé hodiny ranní odjíždíme od klubovny. Naši kmenoví skřítci, kteří bydlí v naší klubovně, nám na rozloučenou strouhají mrkvičku a křen a žvatlají něco o zmrznutí. Skukum si myslí svoje. Má přece teplej kožíšek. V 7,30 nakládáme věci našich přátel z kmene Modré volavky. Do večera máme postavené a zařízené vrání típy a v něm dostatek dřeva. Den uzavírá společný sedánek u horkého čaje, který každému přišel vhod, a večerní písní.

Pondělí 28.12.

Ranní píseň zní nad tábořištěm. Při mytí prosekáváme led, abychom se dostali k tekoucí vodě. Než jsme stačili donést vodu k obličejí, proměnila se v ledovou tříšť. Po snídani následuje porada táborové rady a lukostřelba. Odpolední závod v házení oštěpem vyhrává skupina vedená Myst'ou. Sázky byly vsazeny a spravedlivě rozděleny. Náčelníci jednotlivých týmů zvu své spoluhráče na horkou kávu. Volné chvíle jsme strávili přípravou dřeva a nepříjemným zjištěním, že máme prasklý velký kotel.

Úterý 29.12.

Rychlé sezení táborové rady a snídane a pak už se o své opět hlásí dřevo. Ostrostřelci se vyřádili dopoledne při střelbě ze vzduchovky i luku. Někteří z nás ale musí opustit romantické údolí zimního tábořiště a odjet za svými povinnostmi domů, do města... Při večerním besedování byla na povrch vystrachaná stará historie z letního táboření „mývalí ocásek“, a tak se bojovníci zabývali tématem nejzajímavějším, a to ženami a dívkami, které zjemňují tvrdý život indiánského muže v divočině. Zimní večery jsou ale dlouhé. A tak přišly na přetřes různé nespravedlivosti, nelogická rozhodnutí, kterými se občas proviníme proti svým bratrům. Snad po novoročním sněmu, lépe řečeno inipi, se smyjí zášť a výtky a prominou věci, které se staly. A tak například „mývalí ocásek“ se po Novém roce stane pouze malou epizodou, o které se hovoří jen ve srandě a pro pobavení, aby byla příjemná a dobrá nálada.

Středa 30.12.

Klasické ranní sezení táborové rady. Pak snídane, dřevo a lukostřelba. Přijíždí Štěně a jde do blízké vesničky nechat zavařit kotel. Je plechový oproti první domněnce, že je měděný a pocínovaný. Zatímco pan Vala opravoval kotel, Štěně s paní Valovou u vánočního cukroví a horkého čaje rozprávěla o vlně (z které paní Valová plete různá zvířátka) a bylinkách (které pěstuje ve skleníku) a také o lidech, kteří zde žijí. Na oplátku Štěně ukazuje, jak se používá křesadlo. Když se za tmy vrací do tábora, jako obvykle na ní čeká večerní besedování.

Čtvrtek 31.12.

Ranní vstávání a snídane, příprava novoročních obřadů a rozdělení, kdo je povede. O stavbu a vedení inipi a inipi se stará Myst'a. Sněmovištěm a sněmem byl pověřen Valda a o dřevo se staráme společnými silami. Můha a Netopýr odcházejí k paní Valové pro kuřata. Má jich být osm. Skukum jde s nima; pro místní voříšky je to nové povražení. Po návratu všechny ženy a dívky čeká perná příprava slavnostní hostiny k uvítání nového roku. Po krátkém dni přichází slavnostní večer, který je zahájen obřadem sauny. Při teplotě -10°C jsme si všichni v sauně uvědomili, jak tento obřad může být příjemný. Po obřadu jsme odešli do típy obléci se do slavnostního oděvu a posilnit se vynikajícím drůbežím vývarem a po chvíli rozjímání už zní flétna, která nám oznamuje sněmovní signál a proslov obřadníka „zapalte oheň třením dřev!“, kterým zahajuje slavnostní sněm. Modlitba kmene Omaha ukončuje naše poslední společné rokování ve starém roce. Nový rok všichni očekáváme v napětí, jestli i naše obydlí navštíví spolek Falešných tváří, které přinášejí poselství, jimž je nový oheň do nového roku.

Myst'a

Horolezení

Když se tak procházím tichým lesem a pozoruji vše kolem sebe, stále něco nacházím. Asi jako každý člověk, jsem od přírody zvědavý a stále mě to láká poznávat nové věci. Je toho kolem nás mnoho, co jsme ještě nepoznali, ale naše zvědavost nás žene dál.

Vrátím se zpět k mé procházce lesem. Co jsem to vlastně viděl? Stromy, trávu, jehličí, listí a kamení. Skály. Tak tam, na vrchol těchto skal jsem se chtěl podívat. Procházím se pod nimi a zkoumám, kudy se dostanu nahoru.

Jednou úzkou průrvou jsem se nakonec na vrchol vyhrabal, ale tam jsem zjistil jen to, že kolem mne jsou desítky dalších skal, na které se bohužel tímto způsobem nedostanu. Moc mě to láká, stát na vrcholu jedné z těchto těžko přístupných skal. A jak tak sedím a sním o tom, jaký je to asi pocit tam na vrcholu, spatřím pohyb. Za okamžik už sleduji dívku, která pomalu stoupá k vrcholu jedné ze skal, na kterou cesta nevede. Za sebou táhne lano. A to v té chvíli rozhodlo. Já se podívám na vrchol této skály.

Zjistil jsem, že rozhodně nestačí přijít ke skále a začít se sápat nahoru. Zašel jsem za kamarádem, který se tomuto sportu věnuje, a pak jsme se vydali ke skalám.

Ta skála, kterou jsem měl zdolat jako první, se dala snadno obejít na vrchol, my jsme ale šli dolů. Pod stěnou jsem si rychle vzpomněl na dračí smyčku, i když mohu použít i osmičku. Oblékl jsem si na sebe sedák a právě na tento úvaz se přivazuje lano pomocí jednoho z již uvedených uzlů. Na poutku u sedáku jsem měl ještě karabinu, která byla pomocí krátké šňůry spojena se sedákem. Kdybych už ve stěně nemohl, stačilo sundat karabinu z poutka a cvaknout ji na nějakou skobičku ve skále. Pak už se jen posadíte.

Dále si s sebou horolezci berou karabinu se zámkem a osmu. Díky těmto předmětům se potom zase dostanou ze skály (slaní dolů). Na nohy jsem si měl přinést buď tenisky nejméně o číslo

menší nebo kopačky s uřezanými špunty (taky menší). Doma jsem vyhrabal kopačky a dvě hodiny jsem poctivě špunty uřezával. Oblečení jsem měl volné, takové, které dovoluje tělu ty nejvíce krkolomné pohyby.

Obul jsem si tedy ty „moje skvělé lezečky“ (boty na lezení po skalách, v mém případě kopačky bez špuntů), ale zatím jsem je neutahoval. Našrouboval jsem se do sedáku a pořádně ho utáhnul. Přivázal jsem se na lano dračí smyčkou, k níž jsem ještě přidal pojistný malý uzlík. Kamarád mi uvázání zkontroloval. Utáhnul jsem si kopačky. Kamarád, který mě jistil (lano bylo protaženo kruhem na vrcholu, jeden konec končil na mém sedáku a druhý konec lana procházel rukama a osmou mého přítele), přitáhnul lano. Já si ještě ohmatával skálu, pomodlil se ke všem bohům, na které jsem si vzpomněl a vyrazil nahoru.

Dostával jsem spousty rad, kam dávat nohy, kam ruce, jak se držet, jak udržet rovnováhu atd. Už po několika metrech mě začaly nesmírně bolet prsty a za chvíli (asi v půlce skály) jsem měl pocit, že je vůbec necítím. S pocitem, že určitě brzy spadnu, jsem se dostal až na vrchol. Tam jsem si chtěl rozvázat kopačky, kterým jsem začal říkat španělské botky, ale prsty vypověděly poslušnost. I ruce jsem měl nějak napjaté, skoro se třásly. Tak jsem si jen tak lehnul.

Kamarád na mě volal, jestli mě má ještě jistit. Řekl jsem jen: „Dobrý.“ Za chvíli přišel. Rozvázal jsem si lano a kopačky jsem nechal zavázané. To ale ještě nebyl konec.

Vytáhli jsme lano tak, že oba konce byly na zemi. Na sedák jsem si cvaknul karabinu se zámkem. Lano jsem prostrčil osmou přesně podle instrukcí a poté osmu cvaknul na karabinu. Zašrouboval jsem zámek a uchopil lano. Dostal jsem výklad, jak lano držet a jak ho nikdy nepouštět. Stoupl jsem si na hranu skály a pomalu se položil do lana. Měl jsem držet polohu, jako kdybych po skále šel, tedy spíše couval. Snažil jsem se, občas mi ale ujela noha a už jsem se

houpal a mlátil zády o stěnu. Dolů jsem se dostal a slaňování se mi zalíbilo. Ten den jsem se už na stěnu nedostal. Ne že bych nechtěl, ale prsty už mě neudržely. Zato jsem se naučil jistit. A to je velmi důležité.

Lezení se mi zalíbilo a občas si jdeme jen tak pro chuť zalézt na skály anebo, když je venku nevhodné počasí, zajdeme na umělou stěnu. Ty jsou i uvnitř. Umělá stěna má i tu výhodu, že si můžete půjčit materiál, který vám chybí, lezete si v teple a suchu. Zase na druhou stranu tomu chybí ta romantika skal v lese. Ta se nedá ničím nahradit.

Na závěr bych rád popřál všem, kteří chtějí začít lézt, hodně úspěchů na skalách, krásné slunné dny a dobré přátele. A vlastně to samé přeji ostatním.

A snad ještě něco. Pokud chcete začít lézt, určitě najdete někoho, kdo už nějaký ten čas leze. Ten vám řekne to nejdůležitější a dohlídne na to, že lezení bude pro vás dobrá zábava a ne riskování se životem!

David Šťastný – Spot

sedák

různé druhy karabin a osma

PROČ JSOU VRÁNY ČERNÉ

(Brule Sioux)

V e dnech dávno minulých, kdy zem a lidé byli stále mladí, byly vrány bílé jako sníh. V těchto starých časech neměli lidé koně nebo stělné či kovové zbraně. Avšak i přesto byli závislí na bizonech, aby měli dost masa k přežití. Lov velkých bizonů s kamennými zbraněmi byl těžký, nejistý a nebezpečný.

Vrány lovcům lovit ještě více ztěžovaly, protože byly s bizony přátelé. Vznášejíce se vysoko nad prérií, viděly cokoli, co po ní jde. Vždy, když spatřily lovce, jak se plíží k bizonům, zalétly ke svým přátelům, posadily se mezi jejich rohy a varovaly je: „Krá, krá, krá, bratřanci, lovci přicházejí. Plíží se skrz ty rokly před vámi. Jsou před tím kopcem. Podívejte se! Krá, krá, krá!“ Když to bizoni zaslechli, dali se do běhu – a lidé umírají hladu.

Lidé se neustále radili, co dělat. V té době byla mezi vránami jedna velmi zvláštní, ohromná, dvakrát tak větší než všechny ostatní. Tahle vrána byla náčelníkem.

Jeden moudrý starý náčelník lidí jednoho dne povstal a navrhl: „Musíme zajmout tu velkou bílou vránu a dát jí lekci. Buď tohle nebo ji nechat vyhladovět.“ I vynesl ven velkou bizoní kožešinu s hlavou a rohy. Položil ji na záda mladému, statečnému muži a řekl: „Synovče, vplaz se mezi bizony. Budou si myslet, že jsi jeden z nich a ty budeš moci chytit velkou bílou vránu.“

Mladý muž přestrojený za bizona se vplížil mezi stádo, jako kdyby se pás. Velká chlupatá zvířata mu nevěnovala pozornost. Potom za ním vyrazili lovci z tábora, s připravenými luky. Jak se přibližovali ke stádu, přiletěly, jako obvykle, vrány a bizony varovaly: „Krá, krá, krá, bratřanci, lovci vás přicházejí zabít. Podívejte se na jejich šípy. Krá, krá, krá!“ Jako obvykle si to všichni bizoni „oddupali“ pryč – všichni, to znamená s výjimkou mladého muže, schovaného pod kožešinou, předstírajícího, že se pase jako předtím.

Když si ho velká bílá vrána všimla, slétla dolů, sedla si na lovcovo rameno, třepetala křídly a říkala: „Krá, krá, krá. Bratře, nejsi náhodou hluchý? Lovci jsou blízko, teď už za kopcem. Zachraň se!“

Ale mladý statečný muž mrštností rysa chytil vránu za nohy. Ty jí svázal šnúrou z nevydělané kůže, jejímž koncem obvázal kámen. Marně vrána bojovala, nemohla utéci.

Opět se lidé sesedli, aby se poradili. „Co uděláme s tou velkou bílou vránou, která na nás jen znovu a znovu sesílala hlad?“ ptali se.

„Spálíme ji!“ vykřikl jeden rozzlobený lovec a aniž by mu v tom někdo zabránil, vytrhl vránu z rukou jejího strážce a vrazil ji do poradního ohně i s provázkem a kamenem, prostě se všim. „Tohle tě naučí,“ řekl.

Přirozeně, že provaz rychle shořel, a velká vrána z ohně vyletěla. Byla však těžce popálená, některá její pera úplně shořela. Přesto byla stále velká, jenže už nebyla bílá.

„Krá, krá, krá,“ plakala a naříkala, letíc pryč jak nejrychleji mohla. „Už to znovu neudělám. Přestanu varovat bizony a tak to bude dělat i celý vrání národ. Slibuji! Krá, krá, krá.“

A tak vrána unikla. Proto jsou od té doby všechny vrány černé.

*(Vyprávěl Good White Buffalo ve Win-
ner, rezervaci Rosebud, Jižní Dakota,
1964. Zaznamenal Richard Erdoes.)*

Přeložil Pavel Spálený –
Yučikala Wičaša

CO VÁS ZAJÍMÁ O ORLÍCH PERECH

Často se ve kmeni dohadujeme o přesném významu pojmu „odborník“...

Tento pojem je pro plnění činů klíčový, neboť všechny činy 2. světla a mnoho činů z dalších světél musí být plněno před odborníkem. Než se pokusíme definovat tento pojem, připomeňme si, co nám při své návštěvě na Malém Waldenu zdůrazňovala Setonova dcera Dee: hlavním kritériem pro uznání Činu nemůže být jen mechanické splnění přesně definovaných podmínek, ale především jasný pocit žadatele, že pro splnění činu musel vynaložit odpovídající úsilí a že vnitřně cítí, že podal výkon, který si zaslouží být oceněn činem.

Tohoto se přidržme i při posuzování toho, kdo je tím pravým odborníkem pro posouzení našeho činu. Máme-li pocit, že daný člověk může náš čin opravdu na úrovni posoudit, a má-li tento pocit i sám odborník, mělo by být vše v pořádku. Přesto je na místě uvést si zásady, které by nám měly být vodítkem.

Předně – pro mnoho Činů v Malé lóži bude dostatečným odborníkem náčelník kmene nebo nějaký jeho zkušený pomocník. Pro Činy ve Velké lóži potřebujeme úroveň vyšší, ještě větší odborníky potřebujeme pro Velké Činy a pro Mistrovství.

Akademický titul či letitá praxe (zaměstnání) v oboru je jistě zárukou odbornosti, odborník však může být i student daného oboru (pokud zrovna nezačíná první ročník) nebo ten, pro něhož je daný obor vážným koníčkem (například u Činů týkajících se Indiánů). To je však nutno vždy individuálně posoudit a přesný předpis pro to bychom těžko našli.

Splnění Mistrovství či několika Velkých Činů v oboru by též mohlo být zárukou odbornosti. Fakt, že někdo již daný Čin splnil, může být sám o sobě zárukou odbornosti pouze někdy; i zde je nutné individuální posouzení – například pokud si někdo kdysi v mládí splnil Čin u někoho, o jehož odbornosti bychom dnes mohli diskutovat, asi by neměl dnes z tohoto titulu vystupovat jako „odborník“.

Rada orlích per rovněž spíše uzná čin, pokud například někdo pozná třicet saveců místo předepsaných dvaceti. Bude-li saveců pouze přesně předepsaných 20, bude ROP asi zkoumat otázku kvalifikace odborníka důkladněji.

Někdy bude na místě požádat o posouzení více odborníků: například u fotografií (videa) rostlin či živočichů můžeme mít problém sehnat odborníka, který rozumí jak biologii, tak i otázkám týkajícím se teorie fotografování či filmování. Tady bude nejlépe seznat biologa a fotografa (filmaře) a dát své dílo k posouzení oběma.

A na závěr jednu připomínku: ve Svitku jsou uvedeni odborníci – zpracovatelé jednotlivých skupin Činů. Myslím, že konkrétní dotazy k Činu z příslušné skupiny vám zodpoví nejlépe právě oni.

Čiksika

A B E C E D A T R O S E Č N Í K A

Pila – nezbytný pomocník táborníka

Pila ruční dřevorubecká je jeden z hlavních nástrojů, kterého dřevorubci používají při práci (kácení stromů a příčné přeřezávání dřeva). Je to nástroj pro dřevorubce velmi důležitý, neboť podíl času připadající na práci s pilou při těžbě dřeva je značný. Výkonnost pily proto velmi silně ovlivňuje i výkonnost dřevorubce při práci. Dobře upravenou, z jakostního materiálu vyrobenou a výkonným ozubením opatřenou ruční pilou se dosahuje řeznosti pily asi 20 cm² za vteřinu (jeden tah). Proto špatně upravenou pilou dřevorubec musí vynaložit více energie.

Ale i řezání s kvalitní, dobře upravenou pilou, je dosti namáhavé, neboť obsluha musí vynaložit určité úsilí (maximální tlak na pilu činí asi 5 kg a tah asi 15 kg při každém tahu pily). Je proto nutné věnovat ručním dřevorubeckým pilám náležitou pozornost a používat jen pil vyrobených z kvalitního materiálu, správného rozměru a tvaru a opatřené výkonným ozubením, správně ošetřovaným a udržovaným.

Hlavní součástí ruční dřevorubecké pily je pilový list s ozubením a držadly nebo obloukem.

Ruční dřevorubecké pily rozdělujeme na dva základní druhy: břichatky a obloukové pily.

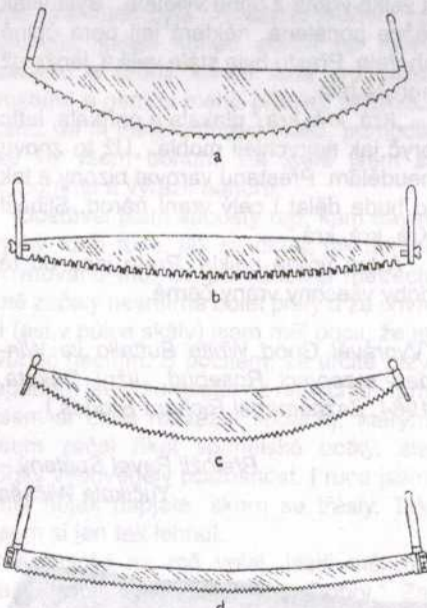
1. Břichatky – používá se jich při práci se dřevem, jehož průměr je přibližně větší než 25 cm. Jsou to dřevorubecké pily, které nemají zvláštní napínací zařízení. Na koncích je pilový list opatřen držadly (nejlépe otočnými) a potřebná pevnost a tuhost je pilovému listu dána přímo jeho konstrukčním materiálem, tvarem a rozměry. Jsou opatřeny vždy dvojsměrným ozubením.

2. Pily obloukové – používají se při práci se dřevem asi do průměru 25 cm. V našich výrobních poměrech jsou opatřeny zpravidla dvousměrným ozubením. Potřebná tuhost a pevnost při řezání slabým a úzkým pilovým listem je zajištěna napínacím obloukem.

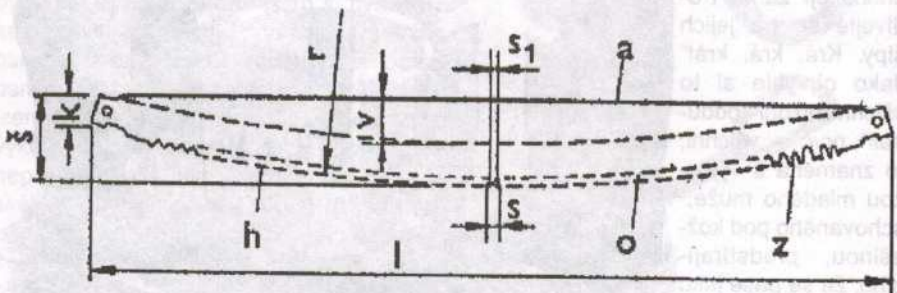
K ručním pilám dřevorubeckým můžeme přidružit též různé pily a pilky s ozubením jednosměrným, jichž se používá například při vyvívání stromů: jsou to tzv. odvětvovačky,

vyvívovačky, pilky zahradnické a malé ocasky, bajonetové pilky různých konstrukcí a tvarů. V některých státech se k dřevorubecké práci používá i velkých dlouhých ocasků s jednosměrným ozubením. Jednosměrné ozubení bývá též u pil používaných dříve k ručnímu podélnému rozřezávání.

Různé typy břichatek: a – „štubňanka“, b – americká, c – tyrolská, d – švýcarská.

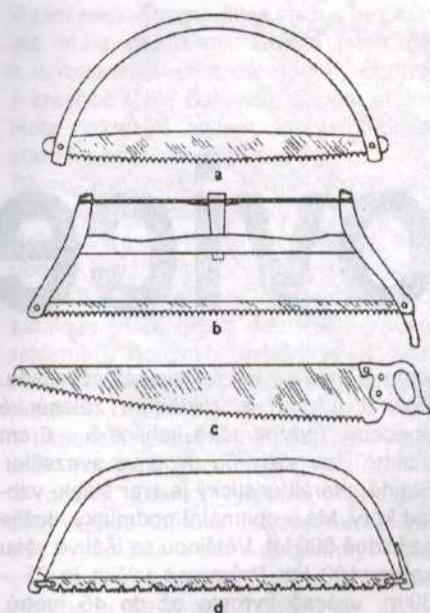

Rozměry pilového listu: l – délka, š – šířka uprostřed, k – šířka na koncích, s – tloušťka v zubech, s₁ – tloušťka ve hřbetě, a – hřbetní strana, v – prohnutí ve hřbetě, h – hrotnice, r – zakřivení hrotnice, z – ozubení, o – základna ozubení.

„Není to ledajaká ryba,“ řekl Vike.
 „Tužil jsem to,“ řekl náčelník, „ale co je to tedy za rybu?“
 „Je to piloun,“ řekl Vike.
 „Cože?“
 „Piloun.“
 „A k čemu je takový piloun?“
 „Dá se s ním řezat dříví,“ řekl Vike.
 „Opravdu? A jak se to dělá? Dříví se přece seká sekýrou. Nikdy jsem neslyšel, že by se dříví řezalo.“
 „To je tím, že se to sem k vám ještě nedostalo,“ řekl Vike. „U nás Seveřanů je to stará věc. Dříví se řezá pilou, kterou má piloun na zobáku. Vezme se kmen nebo dřevěný pilík a jednoduše se přefízne.“

(R. Jonsson: První kniha vikinga Vika)

a, d – oblouková pila (starší a nový typ), b – sovětská pila „lučková“, c – ocaska

Pilový list

Je tvořen ocelovým plechem určitého tvaru, určitých rozměrů a opatřený ozubením. K jejich výrobě se proto používá ušlechtilé nástrojové oceli. Zvláště při výrobě plochých listů břichatek se musí dbát na kvalitní výběr ušlechtilé nástrojové oceli, která nám u pilového listu zaručuje, že list je rovný, hladký, pružný, houževnatý a musí mít odpovídající pevnost a tuhost.

Délka používaného pilového listu

Musí odpovídat průměru přeřezávaného dřeva. Při použití krátkého listu nevycházejí z řezu prostřední skupiny zubů a piliny se pak hromadí v mezizubí této části ozubení a dusí pilu v řezu. Naproti tomu příliš dlouhý pilový list je zbytečně těžký a nelze ho při práci dokonale využít.

Přiměřená délka u břichatek používaných u nás je v rozmezí 120 – 180 cm a u obloukových pil 70 – 100 cm.

Šířka pilového listu

Bývá u břichatek 12 – 16 cm a u obloukových pil 3 – 4 cm. Používá se o všem i pilových listů užších (např. břichatek s prohnutým hřbetem). V těchto případech nemůže šířka klesnout pod určitou mez danou konstrukčními vlastnostmi materiálu. Naproti tomu příliš široké pilové listy

opět zvyšují váhu, tření a především znesnadňují klínování za pilou.

Tloušťka pilového listu

Bývá u břichatek 1,1 – 2 mm a u pil obloukových 0,6 – 0,8 mm. Dnes jsou vyráběny též pilové listy kónické, jejichž tloušťka se během šířky pilového listu postupně snižuje od ozubení ke hřbetu. Tyto listy se v řezu méně svírají a snižují tření.

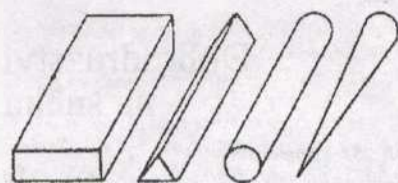
Tloušťka u břichatek bývá v zubech 1,2 – 2 mm a ve hřbetě 0,8 – 1,2 mm. U obloukových pil v zubech 0,8 mm a ve hřbetu 0,55 mm.

Zakřivení hrotnice

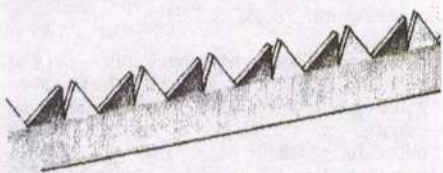
U břichatek má tvar kruhového oblouku o poloměru zakřivení nejčastěji 3 – 5 m. Poloměr zakřivení je závislý na délce pily a na druhu vykonávané práce. Pro kácení je vhodnější větší poloměr, pro příčné přeřezávání kmenů poloměr menší. U obloukových pil tvoří hrotnice přímku.

Broušení pil

Pila má být broušena zásadně ihned, jakmile jsou břity jejich zubů otupeny, což se projeví objevením světlých bodů na hrotech zubů a poklesem řeznosti pily. Broušení pil vykonávají buď dřevorubci nebo školení pracovníci, kteří broušení rovádějí v dílnách s nářadím k tomu určeným.

ruční brousky

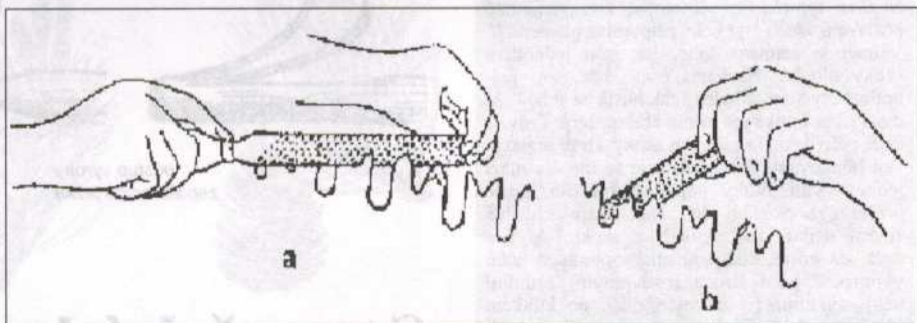
rozvod neboli „šraňk“ pilového listu

pro břichatky s hoblovacím ozubením)

- ◆ měřidlo rozvodu (klínové, ručičkové apod.)
- ◆ měřidlo ostří a hrotů zubů
- ◆ brousek (k odstraňování otřepů)
- ◆ drátěný kartáček (na čištění seku pilníku)
- ◆ křída nebo dřevěné uhlí (k natírání pilníků, jež slouží ke zjemnění hrubosti pilníku).

V dílně samozřejmě používají brusíči elektrické nářadí, elektro-jiskrové zpevňování hrotů, čímž naostření dosahuje vysoké kvality a přesnosti.

Pro nás amatéry z toho vyplývá, že list na obloukovou pilu si raději koupíme nový a list na břichatku si necháme nabrousit u odborníků.

ostření a – hoblovacích zubů, b – řezacích zubů pil s hoblovacím ozubením.

Nezbytné udržovací pomůcky:

- ◆ svěrák (sklopný, stromový apod.)
- ◆ srovnávač zubů, zkracovač zubů (pro pily s hoblovacím ozubením)
- ◆ pilníky (ploché, nožovité, mečovité – podle typu broušeného ozubení)
- ◆ směrová tabulka (s označením podle druhu broušeného ozubení a druhu dřeva)
- ◆ rozvodka (popřípadě rozváděcí kovadlinka a rozváděcí kladívko –

Použitá literatura z knihovny

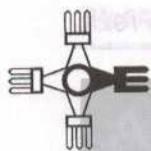
LLM:

Ing Konšel: Naučný slovník lesnický I – II, Knihovna československé matice lesnické 1934 a 1940.

Soukromá knihovna:

Naučný slovník lesnický 1 – 3, Akademie československých věd 1959 – 60.

Miloslav Polášek – Poly

Dobrodružství na sněhu

SBK 2S4 – Stopování

Sleduj v přírodě dostatečně dlouhou stopu 1 savce a 1 ptáka tak, abys našel a mohl vysvětlit 3 děje (např. odpočinek, běh, příjem potravy, značkovací místa, souboje, vzlétnutí, apod.). Stopu zakresli a popiš.....ČIN

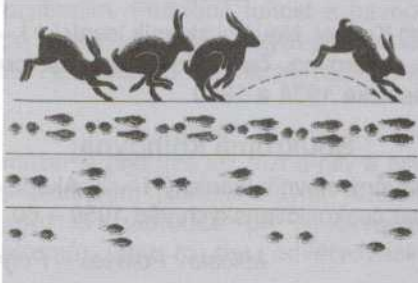
Vyčkej dne, kdy nový čerstvý sníh zahálí kraj do bílého hávu a vyprav se do blízkého lesa či do polí za město. S sebou si vezmi zápisník, krátké pravítko pro měření stop a zároveň i trochu odhodlání poodhalit v tento jiskřivý zimní den tajemství kopýtek, tlapek i ptačích nožek otisknutých v nově napadlém sněhu.

Jistě za chvíli narazíš na první čerstvé stopy. Není to dlouho, co je zde někdo zanechal a ty chceš s jistotou vědět, kdo ten někdo byl.

Možná poznáš hned, že tudy přeběhl zajíc nebo veverka. Nebo se stopy zvířat zatím nemáš mnoho zkušeností a neodvažuješ se s jistotou určit původce čerstvých otisků. V tom případě vezmi do ruky zápisník s tužkou a překresli si nejlépe otisknutou stopu ve stejné velikosti či příslušně zmenšeném měřítku. Snaž se zachytit přesný tvar i vzájemné postavení více stop. Doma pak vyhledáš příslušnou literaturu dávající odpověď na zatím nezodpovězené otázky (doporučuji **Miroslav Bouchner: Stopy, Aventinum Praha, 1997** nebo **Karel Dolejš: Skautské stopařství, Merkur Praha, 1991**). Teď se ale vydej po stopě. Od této chvíle směr tvé cesty určuje čerstvá stopa, a tak se připrav na to, že projdeš i místy, kam by tě jinak ani ve snu nenapadlo vlézt. Ale nenech se odradit, samozřejmě záleží na velikosti stopovaného zvířete. Pokud stopuješ srnku, větší problémy by neměly nastat. Při stopování drobného hlodavce to již může být jiné.

Při stopování platí obecná zásada – jít vedle stopy a nešlapat do ní. Občas se totiž po stopě potřebuješ vrátit zpět, abys porovnal některé podobnosti. Dejme tomu, že sleduješ stopu zajíce. Ze vzájemného postavení otisků tlapek můžeš vyčíst, že se zajíc nepohybuje chůzí, ale pouze skoky. Při větším i menším skoku klade vždy zadní běhy před přední. Ve sněhu pak zůstává typická zaječí stopa, kde vzájemné postavení všech čtyř běhů připomíná písmeno Y. Všiměj si zejména toho, jak jsou jednotlivé skoky dlouhé. Nacházíš úsek, kde jsou jednotlivé čtyřstopy kladeny tak hustě za sebou, že mezi nimi vzniká jen minimální mezera. Tady se zajíc pohyboval kratičkými skoky, které se nazývají hopkování. O kousek dále se mezera mezi jednotlivými skoky nápadně zvětšila. Zajíc přešel z hopkování do běhu. Zkus schválně změřit délku jeho nejdelšího skoku. A dále nacházíš místo, kde jsou otisky předních běhů výjimečně před široce rozevřenými zadními běhy, za nimiž je patrný i otisk po krátkém zaječím ocásku. Zajíc se zde zastavil a chvíli setrval na místě. Rozhlédni se kolem a zkus zjistit, proč se ušák zastavil právě zde.

zajíc polní

Borovice

Tenhle strom patří k těm nejběžnějším jehličnanům u nás. Paneláková generace jej zavedla jako typický vánoční stromek, protože na rozdíl od smřčku, v suchém prostředí opadá daleko později. Navíc má méně jehlicí a to se z koberce lépe uklízí – ach, jak je ta příroda moudrá.

„Na strání tam, tak opuštěná, stála stará sosna, když jsem já tam pod ní seděl, zpívala mi do sna.“ Takhle stará trampská píseň není jediná, co se zmiňuje o borovici. Určitě si vzpomenete i na další např.: „proč spouštěl mě pod zem u dvou borovic“ nebo „má zem je krásná, jako stín červených borovic“. No a konec konců, každý Čech ví, kam patří slova: „bory šumí po skalínách“. V názvech obcí se vyskytuje tenhle strom ve velkém množství: Borek; Bor oba 20x, Borky, Borová, Borovice, Bory, Borovička, Borovno, Borovany, ale i Sosnová.

Z kopců znám jen rezervaci ve Slavkovském lese Pluhův Bor. A v Posázaví býval krásný trampský camp ve starém lomu s názvem Borovičko.

U nás je původní a nejběžnější Borovice

lesní (*Pinus silvestris*) zvaná též sosna. Poznat ji patří k základům zálesácké abecedy. Tedy stručně, jehlice 5 – 6 cm dlouhé jsou vždy po dvou ve svazečku. Stejně charakteristický je tvar šišek; vzhled kůry. Má-li optimální podmínky, dožije se klidně 500 let. Většinou se těží ve věku kolem 100 let. Průměrná výška je 25 – 30 m, vzácně vyroste až do 45 metrů. Kořenový systém je velmi pevný a tak jen těžko najdete borovici vyvrácenou větrem. Nároky na podnebí a půdu nejsou vysoké. Roste spíše na sušších a písčitéch půdách od rovin Jižních Čech až po skalí města Českosaského Švýcarska.

Na jihu dorůstají do mohutných pověstných Třeboňských borovic. V severních pískovcových skalách najdete zase borovice menšího vzrůstu, ale velmi krásných tvarů. Před dvěma lety jsme při putování Velké lóže právě tady hledali podle popisu M. Nevrlého? jednu hodně starou borovici. Ta sehrála svoji roli ve staré německé básni o honu na tetřevy. Jednotlivé sloky byly vytesány do okolních skal. Vše jsme našli až po dlouhém pro-

postup výroby zapalovacího ježka

Stopařská hra

Umění číst ze stop, to je dostatek zkušeností, představivosti a pozorovacího talentu. Určitě jste už na sněhu nějakou stopovačku hráli. Většinou kromě trochy zábavy však hra moc poučení nepřinesla. Je to proto, že lidé nemají žádné zkušenosti ani informace předem, a tak jen odhadují, co to ten sledovaný prováděl. Po 3 km jej konečně doženou, a pak už se k nejasným stopařským záhadám nechce nikdo vracet. Člověk si tak vlastně nezapamatuje, co je při konkrétní situaci pro stopu typické.

Daleko lepší je našlapat ve dvojici krátký, třeba jen 150 – 200 m dlouhý okruh. Ti, co stopy tvoří, se napoprvé nesnaží věc příliš zkomplikovat. Stopy dělají čitelné a pečlivě si zaznamenávají za sebou všechny úkony, které prováděli.

Tady je příklad různých činností: chůze vedle sebe, za sebou (a to jak v jedné stopě, tak i ve dvou stopách – kdo šel první), chůze pozpátku, bokem, běh, nesení jednoho druhým (kdo byl vespod), chůze po kolenou, plazení, skákání po jedné noze, snožmo, přeskok překážky, skok

Stezka 2. světla

lézání roklí. Strom už byl suchý, bez kůry, ale stále nádherný. Dostal jsem pak k narozeninám jako dárek malý obrázek s kresbou téhle borovice. Siluetu stromu Hota nakreslila stylem, který připomíná staré japonské kresby.

Dřevo z borovice patří k těm nejvíce používaným materiálům v truhlářství. Krásná kresba let je v poslední době hodně využívána k výrobě tzv. severského typu nábytku. Koukněte se třeba do katalogu IKEY (pozn. toto není placená reklama!). Borovice je díky velké smolnatosti hodně trvanlivá a předčí jí snad jen modřín. Dobře se do ní i vyřezává. V Laponsku jsem za deštivých dní vyřezal dvě malé plastiky ptáků – potáplice a roháče. Zdeňka vyřezala pravidelnou 3cm velikou kupičku. Tehdy mne napadlo dát kupičku do podmínky činu z vyřezávání nožem. Z hodně prosoleného dřeva se dá udělat tzv. „ježek“ pro rozdělování ohně bez chrastí. Systematicky otáčíte kouskem borového polínka a stále ukrajujete jemné třísky směrem do jednoho místa. Třísky nedořezáváte a tak na konci ořezávání vznikne jakýsi ježatý květ, který lze snadno zapálit.

Další tábornickou výhodou borovice je, že minimálně prská. Nevýhoda je, že musí být dřevo dokonale suché a i tak je dýmu dost. Kouř je dost mastný a tak vnitřek týpí ve kterém se topí borovicí je daleko dřív prouzený a látka rychleji stárne.

Nesmím zapomenout na drobné flotily lodiček z borové kůry. Kdysi jsme si na každém letním táboře vyrobili nějakou novou další vánoční ozdobu na

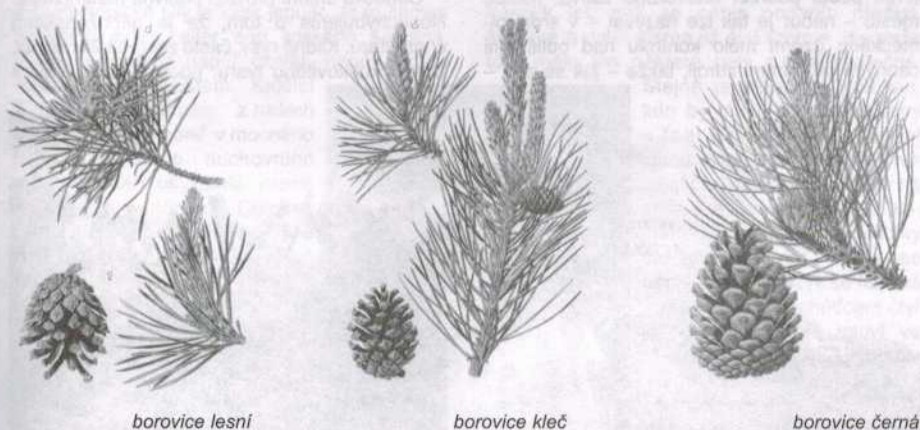
stromček. A tak jsme k řetězu z jeřábu či z březové kůry přidali z borové kůry zvonky, ryby, ale i klece s ptáčky.

Samozřejmě se u nás ještě vyskytují další původní borovice, jsou to borovice kleč a borovice blatka. Obě jsou vlastně poddruhem – varetou druhu *Pinus mugo*. Kleč se vyskytuje zejména v křovinaté formě – tzv. kosodřeviny. Zdobí vrcholky hor, u nás ji najdete v Krkonoších. V Evropě jsou velké plochy v Alpách a Karpatech. Kdo jste ještě nezkoušel projít přímo pásem kosodřevin, doporučuji raději úsek zdlouhavě obejít, než se na celý den ztratit ve spleti větví.

Blatka se vyskytuje jak v křovinaté tak ve stromové formě. Je ozdobou rašelinišť. Najdete ji v rezervacích s tak krásnými názvy, jako jsou Mrtvý luh, Tříjezerní slať, Černé jezero, Tajga, Kladská, Na Čihadle, Rejvíz a další.

V našich lesích se ještě setkáte s nepůvodními druhy borovice. K nim patří borovice vejmutovka, která má velmi zvláštní šišky a hebké jehličí ve svazečcích po pěti. Tenhle strom, původem z Ameriky hodně vysazoval ve svých lesích hrabě Kinský. I dnes se občas najde shluk hebkých a voňavých borovic s krásně pravidelných kmenem. Dalším hostem tentokrát z jihu je borovice černá (*Pinus nigra*). Má dlouhé tuhé a tmavě zelené jehlice. Po dvou ve svazečku. Bývá vysazována na suchých slunných stanovištích. Ochrana jí nemá moc rádi např. v Prokopském údolí v Praze kde společně s akátem nevhodně narušuje původní stepní porosty.

Petr Willy Vilhelm

o tyči, chůze o holi či dokonce o berlich, sednutí na zem, lehnutí na břicho či na záda, pád člověka, kotrmelec, zavazování boty, zatřesení stromem (spadané jehličí), šplh na strom, ulamování větví, poponesení klády, sbírání sněhu na koule a kam byly házeny atd.

Na trasu pak vychází stopaři jeden, nejvíce dva a celou trasu sledují tak, aby v žádném případě sledovanou stopu neporušili. Nejlepší je ještě předem prošlápnout vedle druhé stopy, která vede po celou dobu z jedné strany a je nějak označena. Před odchodem obdrží stopaři promíchaný seznam všech úkonů, které je čekají na trase. Na konci stop může být zařazen jeden či dva „tajné“ úkony. Stopaři mají za úkol stanovit, jak za sebou proběhly jednotlivé úkony a na závěr popsat, co to bylo na konci za ony „tajné“ vylomeniny. Až všichni trasu prodou, vyražte na trasu tentokrát společně a nechte si ukázat, jak to všechno doopravdy bylo.

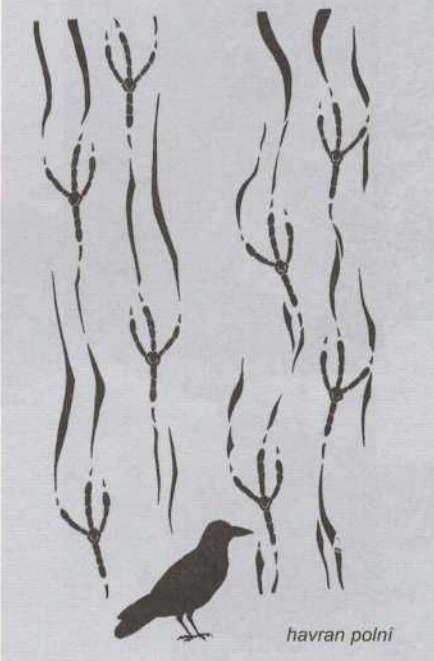
Spoustu sněhu přeje Petr Willy Vilhelm

Možná tam objevíš na suchých větvích ohlodanou kůru a hned ti bude celá záhada zajecí zastávky objasněna. Neušel jsi ještě ani kilometr a už jsi ze stop mohl vyčíst, kde zajíc hopkoval, běžel a kde přijímal potravu. Samozřejmě, že to tak nemusí být vždy. Sleduješ stopu a ta najednou končí. Dál se rozprostírá jen bílá pláň a zajíc nikde. Nedokážeš si to vysvětlit. Vracíš se kousek zpět a najednou spatříš to, co ti zprvu uniklo. Kousek vedle odbočují šikmo od hlavního směru stopy další zajecí otisky. Kde se tam ale vzaly? Pomalu přicházíš celé záhadě na kloub. Prohlížíš si pečlivěji stopy a zjišťuješ, že z místa, kde stopy končily se zajíc po svých stopách vrátil kousek zpět a pak odskočil na stranu a pokračoval dále. Objevil si zajecí úhybný manévr, který se ještě několikrát opakuje, než zajíc zalehne do lože.

O stopy savců nebudeš mít na čerstvém sněhu nouzi. Ptáčích stop však najdeš na zemi podstatně méně. Proto je třeba zaměřit se na ptáky, kteří se po zemi pohybují častěji, než ostatní druhy. Vhodní ke stopování jsou třeba havrani a ptáci ze skupiny hrabavých, jako je např. koroptev a bažant. Těch by mělo být na polích dostatek, i když je pravda, že koroptvi v posledních letech výrazně ubylo. V horách můžeš objevit vzácnější stopy tetřívku a jeřábku, nebo někde dokonce i tetřeva. Čeho si ale na takové ptáčí stopě všimáš? Vraťme se v tuto dobu k běžnému havranovi. Nemusíš za ním daleko, jeho stopy najdeš i v městském parku. Podle uložení jednotlivých otisků ve stopní dráze můžeš poznat, jakou rychlostí se havran pohyboval. Při pomalé kolébaté chůzi je sled otisků přímočarý, při rychlejší chůzi stopy vybočují trochu do stran. V obou případech jsou ve stopě znatelné rýhovitě otisky po drápech prstů. Při vzletnutí zanechá havran pouze jediný otisk špiček křídel, který ale nemusí být vždy znatelný. Nejlépe se s těmito typy stop seznámíš, pozoruješ-li přímo jednotlivé pohyby havrana a pak se na příslušné stopy jdeš podívat. Vedle těchto stop si jistě i všimneš míst, kde havran ryl zobákem v zemi při hledání potravy. Nebo můžeš objevit i místo, kde havrani zanechávají nestrávené zbytky potravy v podobě vývržků. Chceš-li zaznamenat u ptáka zřetelné otisky křídel při vzletnutí, vydej se do polí za koroptvemi či jinými hrabavými ptáky.

Mnoho zdaru i radosti z prvních úspěchů stopařského umění.

Tomáš Brinke – Baskoš

Země Olméků

První zprávy o Olmécích pocházejí až z roku 1860, když jeden vesničan z Tres Zapotes (Mexiko) vykopal na svém poli něco, co později nazval „vršek obrovského obráceného železného kotlíku“. Nebyl to však kov, nýbrž kámen. Když jej vesničané vykopal, stála před nimi obrovská půldruhého metru vysoká hlava bez těla. Na hlavě měla něco, co připomínalo dnešní fotbalovou helmu; obličej měl plochý nos, úzké rty, zírající oči – všechno typické znaky kultury, která teď znovu spatřila světlo světa.

Zaujat fantastickými hlavami, které se mezitím objevily i jinde, začal Matthew W. Stirling ze Smithsonian Institution pátrat po dalších památkách a časem se stal takovým znalcem, že se mu přezdívá „otec olmécké archeologie“. Během několika desetiletí vykopal archeologové pod jeho vedením kromě Tres Zapotes i další olmécká sídliště – La Venta, San Lorenzo ad. V padesátých letech už bylo docela jasné, že šlo o pozoruhodnou kulturu, nejstarší v oblasti, kterou archeologové nazývají Mesoamerika a která se rozpíná od hlavního města Mexica po El Salvador.

Dnes je olmécká země rozdělena mezi dobytčářské ranče, pole cukrové třtiny a naftové rafinerie. Je totiž bohatá na ropu. La Venta například stojí na vršku solného dómu, což pro geology značí ložisko ropy. Z vršku tak lze jedním okem přehlédnout celých tři tisíce let lidské historie: věže velké ropné rafinerie stejně jako svatý pramen v El Manatí nebo monumenty z La Venty. Ty však už nestojí na svém původním místě. Byl pro ně zřízen archeologický park ve Villahermose, takže zachovány pro další pokolení zůstanou.

Svět Olméků

Svět Olméků má mezi kulturami, které se vyvinuly a zanikly v Novém světě před příchodem Evropanů, výjimečné postavení. Vzhledem k tomu, jak brzy dosáhli vynikajících dovedností v umění, politice, ekonomice a náboženství, jsou považováni za „mateřskou kulturu“ všech pozdějších civilizací včetně Mayů a Aztéků. Přinesli v Mesoamerice první rozpoznatelný umělecký styl, první skutečné monumenty a první známky značného organizačního talentu potřebného pro přežití a prosperitu městské společnosti.

V místě, které se dnes nazývá El Manatí, vyvěrají ze země od dávných dob posvátné prameny. Archeologové Ponciano Ortiz a Carmen Rodríguez tu v roce 1987 vykopalí velmi dobře zachovalé velké busty ze dřeva (v bahně velmi dobře konzervované), s dlouhými klidnými tvářemi, které byly natřené černě a červeně. Badatelé se domnívají, že šlo o poutní místo zasvěcené vodě a kopci – obojí pro staré mexické kultury svaté. Nález je výjimečný – jde o první objevený dřevěný artefakt Olméků in situ a vlastně nejstarší nález tohoto druhu v Mesoamerice (stáří se odhaduje na tři tisíce let).

V posledních letech se vědci podařilo načrtnout obraz Olméků, lidí, kteří pro nás byli tak nevyčitatelní a tajemní jako tváře z El Manatí, jako komplexní kultury. Je to pro nás důležité, protože skrze zkoumání kultur, o kterých zpočátku nic nevíme a které se jen zdánlivě tolik odlišují od té naší, můžeme pochopit i fungování té současné.

Mateřská kultura

Olmécká kultura se objevuje kolem roku 1200 před n. l. a mizí 400 před n. l. zatím neznámým způsobem. Rozkvétala tedy v době od trojské války po zlatý věk Athén a kulturně dosáhla stejně pozoruhodných výsledků.

Hlavní sídliště se rozkládala v bohatém kraji u řek podél pobřeží Mexického zálivu. Každé město – neboť je tak lze nazývat – v srdci olméckého území mělo kontrolu nad odlišnými cennými přírodními zdroji, takže – jak se zdá –

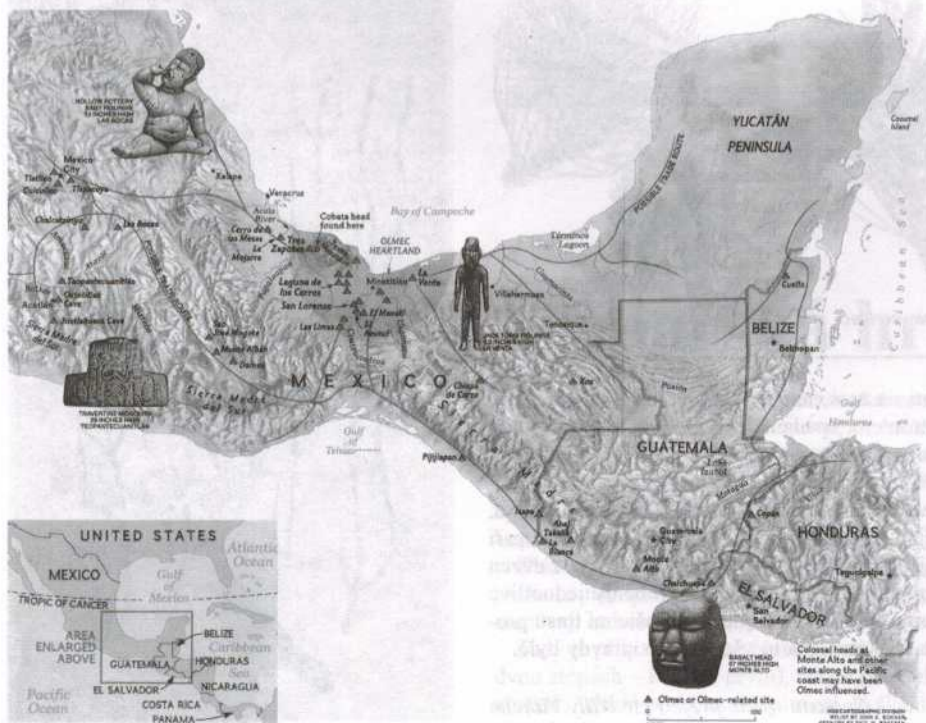
žila v symbióze. Nejbohatší z nich byla čtyři: San Lorenzo dále ve vnitrozemí, kde se těžila velmi kvalitní hlína na keramiku a červený hematit (posvátná barva); La Venta, která měla přístup ke kaučuku, soli a kolomazi vyráběné z prúsaků ropy; Laguna de los Cerros na úpatí Tuxtla Mountains, kde se těžil bazalt na nástroje a svaté plastiky a Tres Zapotes. Podle Davida Groveho z University of Illinois se olmécká společnost vyvinula tehdy, když některá vesnice začala být mocnější vzhledem ke šťastnějším přírodním okolnostem (zdrojům). Kolem roku 1150 před n. l. je tento trend nejzřetelnější; malé vesnice se začínají shlukovat do větších sídlišť, v jejichž čele stojí jedinci se značnou mocí.

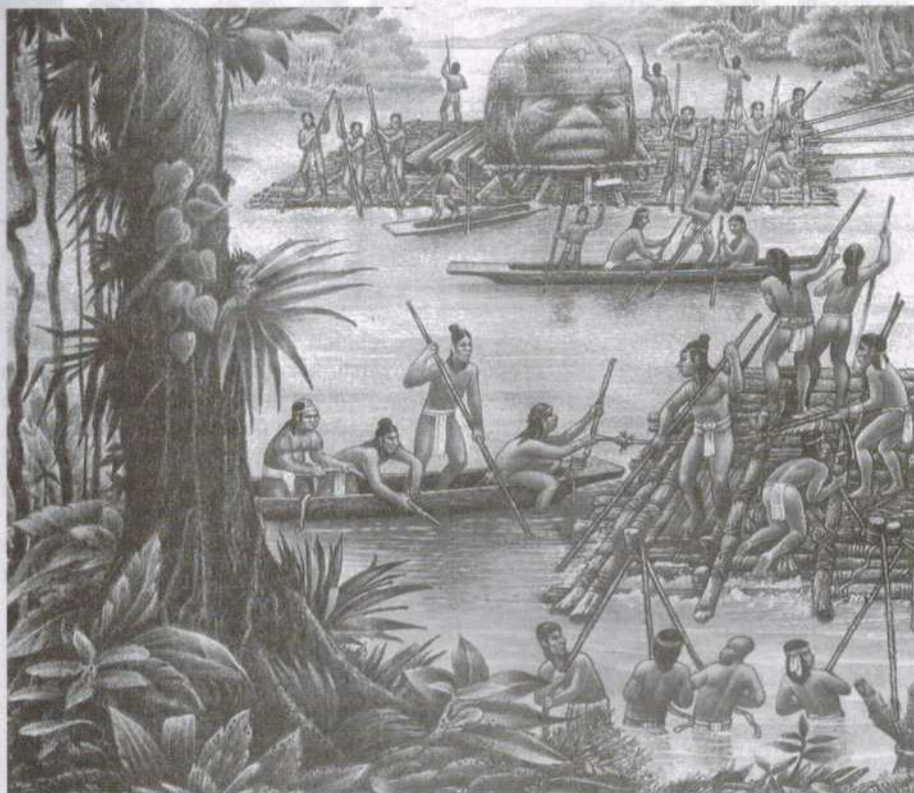
Města byla politickými a náboženskými centry obklopenými domky, které ještě dnes najdeme v mexických vesnicích. Monumentální hlavy umístěné na strategických místech (aby byly vidět) snad město ochraňovaly nebo možná symbolizovaly moc vládce. Obrazek doplňovaly vyřezávané trůny a sochy zvířecích a lidských bohů v obřadním centru. Olmécká sídliště jsou všechna z neznámých důvodů symetrická podle osy 8° západně od našeho severu.

Převládajícím způsobem obživy obyvatel bylo zemědělství, které je ve zdejších pralesním kraji velmi výnosné. Od doby kolem 2250 před n. l. se v této oblasti objevuje kukuřice. Dalším doplňkem stravy byly ryby a želvy. Kromě toho Olmékové obchodovali s rozsáhlým územím prostírajícím se od Mexica po dnešní Honduras. Proto znaky typické pro olmécký styl najdeme třeba i v Teopantecuanitlanu („místo, kde je chrám jaguářích bohů“), 450 kilometrů na západ od srdce olmécké země. Také v Chalcatzingu (stát Morelos) adoptovali olmécký symbolický systém. Olmécký styl nalézáme i v premayském Copánu nebo Cuellu (Belize).

Mistři sochaři ve službách víry

Olmécké umění provází podivná melancholie. Nepochybujeme o tom, že je náboženského charakteru. Klidné rysy, často zavřené šikmé oči, hlava hruškovitého tvaru, podivně mongoloidní

rysy dětských figurek...

Mnoho děl zobrazuje člověka sedícího ve výklenku – ten je symbolem brány do podsvětí. Jde o zobrazení moci elity procházet mezi duchovním a reálným světem. Mnohdy jde o trůn – mnoho z nich však bylo při povstání nebo nástupu nového panovníka pohřbeno.

Častými symboly bývají had a jaguár – symboly podsvětí, nevědomí. Objevuje se ale i kachna. Jedna soška představuje šamana, který má kachní masku, své zvířecí alter ego. Klíčovým symbolem mesoamerické politické a kosmologické síly je však jaguár. Je to šaman zvířecího světa, alter ego lidského šamana. V umění je tvor napul člověk napul jaguár nejčastějším objektem. Klečící člověk na jednom z našich obrázků se proměnil v mocného pána olméckého duchovního světa. Někteří obyvatelé vesnic v něj věří dodnes. Chlapec z Tenosique (čti tenosike) na jiné fotografii se stává jaguáří tanečníkem, který lidem přináší déšť. Je natřený jilem a otisky popelem symbolizují jaguáří skvrny. Ve vesnici Acatlán (čti akatlán) tancují muži v jaguářích maskách a šlehají kolem sebe bičí – ty představují údery hromu, který je předzvěstí deště. Pozůstatků původního náboženství najdeme opravdu mnoho.

Mnoho obětí, kterých nalézáme značné množství, se pohřbívalo do země. Největším dokladem tohoto obřadu je obří mozaika v La Venté. Archeologové jí našli téměř sedm metrů hluboko pod povrchem. Jde o mozaiku ze žlutozelených serpentinitových cihel, naskládanou na podklad z lepkavého dehtu z ropného průsaku. Nevíme, co představuje. Pokud dáte zářez na jedné straně dolů, domnívají se vědci, že střed možná zobrazuje svatý strom života; pokud jej necháte nahoře, jde možná o jaguáří masku. Mozaiku ohraničuje žlutá hlína a střed je vyplněn hlínou

modrou. Vše bylo nakonec pokryto vrstvami barevné hlíny. Byl to tak svatý objekt, že musel být ukryt očím?

Vysoké vrstvy obyvatel nebo snad jen kněží znali písmo; Olmékům náleží nejstarší psané svědectví o amerických kulturách. Jde o 21. květen 143 n. l. z La Mojarra (čti mocharra). Poblíž této vesnice byla totiž v řece Acula nalezena devět metrů pod vodou stéla s nejdelším nápisem v Mesoamerice. Díky tomuto nápisu se můžeme podívat do časů, který se zastavil mezi Olméký a pozdějšími kulturami. Trvalo však několik let, než se nápis podařilo přečíst. Mayské a další písma již číst umíme, jenomže toto mělo jen některé rysy s nimi společné. Stejně problémy by měl ten, kdo by chtěl pomocí italštiny a španělštiny rekonstruovat latinu. Vědci srovnávali zvuk zdejšího jazyka s hieroglyfy na stéle a dali dohromady – alespoň částečně – slabiky dávného jazyka. Nakonec nápis přečetli. Jazyk se nazývá zoquea a je předchůdcem čtyř jazyků, kterými se mluví ve Veracruz, Tabasku, Chiapasu a Oaxace. Stéla je cosi jako politický plakát – zaznamenává příběh náčelníka jménem Pán horské sklizně včetně jeho porážky panovníkem jiným.

Kdo vůbec ti lidé byli? Nevíme. Víme jen, že to byli lidé jako my – s běžnými strastmi a radostmi. Olmécká kultura zapadla do hlubin země a nebyť vývoje západní kultury, která klade důraz na vědecké poznání světa, staly by se jejich pozůstatky možná objekty dalšího uctívání a my bychom o těch lidech nevěděli vůbec nic. Nezbývá než zopakovat to, co již bylo řečeno na začátku. Západní civilizace je stejně jako ostatní tak složitá, že jen zkoumáním nám neznámých kultur se můžeme přiblížit té naší.

Josef Porsch – Abiákela

Josef Porsch – Abiákela

Olmécké hlavy

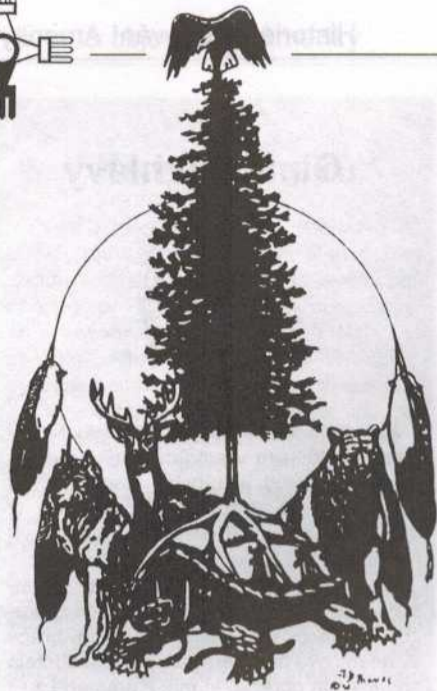
Kamenné hlavy patří bezesporu k nejpozoruhodnějším výtvarům olméckého sochařství. Dosud jich bylo nalezeno přes patnáct. Všechny pocházejí z let 1200 až 900 před Kristem. Největší z nich měří 3,3 metru a některé váží více než dvacet tun.

Teorií o tom, co nebo koho hlavy představují, je mnoho. Podle jedné z nich zobrazují idealizované válečníky nebo hráče svaté míčové hry, která se v Mexiku udržela dodnes. Na obrázku je míč z pramenů z El Manatí. Stále je cítit latexem. Nikdo neví, kdo hru vymyslel (ačkoli jako rituální hru s kosmologickým cílem ji hráli Mayové, Aztékové a všechny ostatní mesoamerické civilizace), ale Olmékové žili v oblastech výskytu kaučukovníku. Vždyť jejich jméno v jazyce Aztéků – nahuatlu – znamená „kaučukoví lidé“. Také „helmy“, které zakrývají vlasy, by tomu mohly nasvědčovat. Většina vědců dnes věří, že vzhledem k tomu, že každá hlava má svou vlastní individualitu, jde o portréty vládců. Typy lidí s takovou fyziologií obličejů lze ještě dnes v okolí nalézt.

Zbytky barev na některých z nich nasvědčují, že hlavy možná byly malované.

Nikdo neví, jak mohli takové velké bloky kamene Olmékové stěhovat. Nejnovější názor hovoří o tom, že je přepravovali po řece na vorech. Řeky jsou v této oblasti k takové dopravě velmi vhodné.

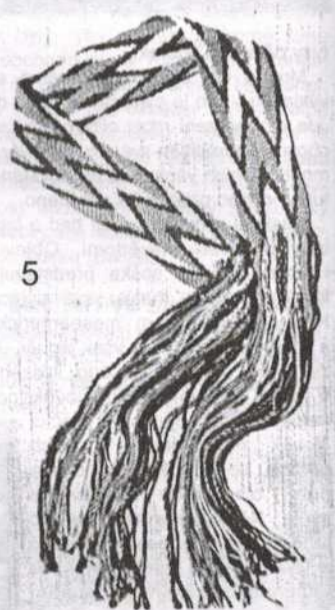
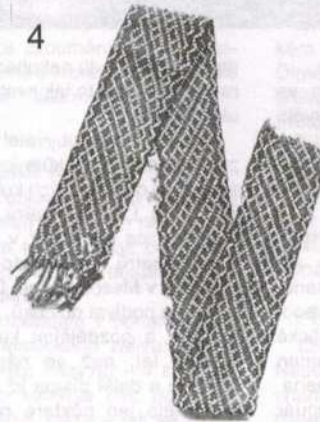
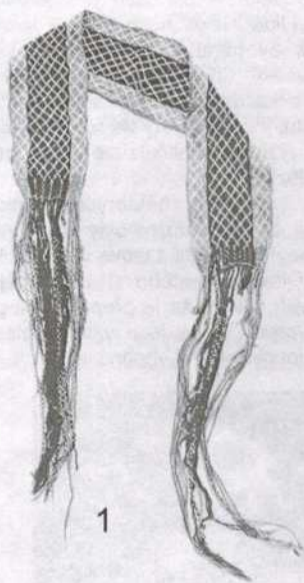
HAU, KÓLA!

Dnešní kapitola bude zaměřena na doménu lesních Indiánů jako např. Irokézů, Huronů, kmene Seneca a dalších, především z oblasti Velkých jezer. Většina z Vás se asi již setkala s nebo alespoň slyšela o výrobku zvaném sash (čteme šeš). Jsou to pásy různě široké (3 cm až třeba 15 cm) a různě dlouhé dle účelu využití a jsou tkané právě způsobem, při kterém mimo nějakého klaciku či tužky, vlny a svých prstů už nepotřebujete nic. Je to tedy ideální způsob zábavy na cesty. Sashe se používaly na opásání (širší a delší) nebo na podvázání např. legin pod kolena (užší a kratší).

Méně z Vás ale asi už ví, že se touto technikou dají vyrobit i například brašny a že pásy se používaly opravdu k různorodým účelům jako např. pro zavěšení rohu se střílným prachem.

Tkaní na prstech

1/ Sash kmene Potawatomi, cca 1850, tmavě modrá či hnědá, světle červené okraje. Korálky zdobí pás, ale i třásně. Šířka cca 11 cm, délka cca 160 cm.
2/ Tkaná taška z obou stran, podkladová barva tmavě oranžová. U otvoru tašky je z každé strany ostny vyšívaný pás.
4/ Sash tkaný „šikmým stehem“ v tmavě modré a červené barvě
5/ Pás tkaný vzorem „double chevron“ je vícebarevný a pestrý

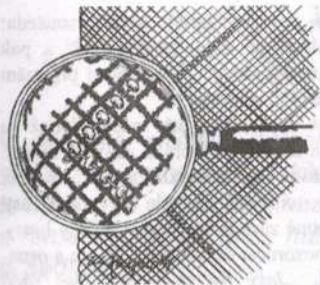
Zabrousíme-li trochu více do historie, technika tohoto tkaní se dle nálezů vyskytovala již před příchodem bělochů a směnným obchodem s nimi. Místo tkaninových vláken se však většinou využívalo lýko a podobná rostlinná vlákna, dokázal se ale i fakt, že ženy z bizoní srsti stáčely vlákna podobně jako to známe z ovčí vlny. Na výrobcích z období 18. století je většinou použit „oblique“ způsob tkaní, což bychom mohli přeložit jako „šikmé tkaní“. Později se vyskytuje jako druhý nejčastější způsob tzv. „chevron“ tkaní. Tento „steh“ vytváří ve vzoru špičky a vyniká proto na vícebarevných výrobcích. Dříve však byly výrobky většinou jednobarevné, někdy s lemem z druhé barvy (obr. č. 1). Nejčastěji používané barvy byly: různé odstíny červené, modré a zelené, pro

doplnění vzoru černá, žlutá, zlatá, dokonce i některé odstíny fialové.

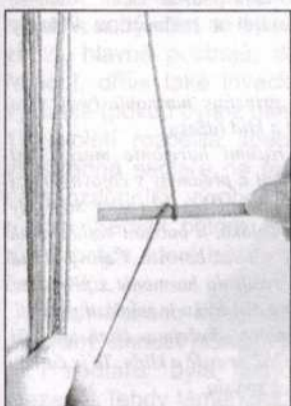
To však již uvažujeme o výrobcích z vlněných vláken, které se daly také dost dobře barvit přírodními barvivy. Jedno až dvoubarevné pásy či tašky se pak často zdobily výšivkou bílými korálky. Vzory byly dost rozmanité, ale většinou jen geometrické (různě lomené čáry a obrazce) nebo stylizované postavičky. Okraje mohly být též obšité látkou, často se též zdobilo třásněmi omotanými ostny, kornoutky s chomáčem barvených jeleních chlupů (na oranžovo, červeně, někdy i černě), u tašek bývá překlápění u otvoru zdobeno ursoní výšivkou, často překlápěným stehem. Jednu takovou tašku Vám ukazuje obrázek č. 2. Výšivka korálky byla též jiná, než jak ji známe při vyšívaní na

kůži. De facto se proplétala struktura tkaniny a vždy mezi dvě vlákna vlny se vložil jeden korálek (případně ob vlákno). Detail zdobení korálky ukáže obr. č. 3. Nikdy jsem ale neviděla zdobení typu líným či vraním stehem.

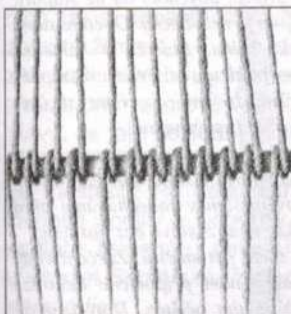
O další možnosti zdobení jsem se pouze dočetla: výšivkou z myších nebo jeleních chlupů. Obrázek jsem bohužel našla pouze velmi nekvalitní. Po utkání potřebné délky pásu se zbylá vlákna nejčastěji zapletla do copánků (prý po dvou se jen jaksi stočila nebo zapletla po čtyřech!). Pásy se kolem pasu vázaly na 1–2 otočky. Nejčastější délka pásu bývala 1,1 m až 1,4 m. Starší kusy (obr. č. 4) byly jednobarevné, často zdobené korálky a bývaly kratší, novější výrobky jsou vícebarevné, často velmi pestré a bývají mnohem delší (obr. č. 5).

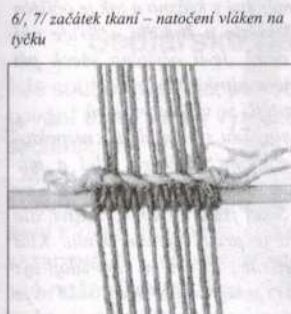
3/ Detail zdobení bílými korálky

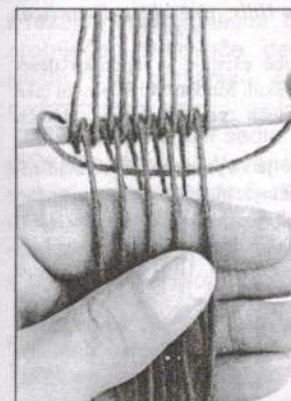
6

7

8/ Zajištění vláken pro případ vyvléknutí tyčky

9

Tak, a nyní se pustíme do vlastní práce:

Jak začít? Ustříhnete si sudý počet vlněných vláken, chcete-li barevný vzor, ve více barvách (opět sudý počet od každé barvy). Pro začátek ale stačí na užší sash cca 12–20 vláken. Délka vláken se uvádí o 25% delší, nežli má být hotový výrobek, ale doporučovala bych pro začátek nechat ještě o něco delší. V polovině délky jej namotejte na klacík nebo tužku dle obr. č. 6 a 7. Chcete-li zabránit neštěstí pro případ, že by se vám klacík v průběhu práce vyvlékl, můžete před začátkem tkání navléknout na vlákna jinou vlnu dle obr. č. 8 (v každém očku zatočení jsou dvě vlákna navlečené vlny).

Nejjednodušší „šikmý steh“ pak naznačují obr. č. 9, 10, 11. Obdobný efekt vzniká, protkáváme-li vlákna střídavě zprava doleva a naopak přes celou šířku, přes všechna vlákna.

Druhý „chevron steh“ je pak pěkný při využití více barev a vytváří vzor ze špiček. Postupně bereme vlákna ze středu a proplétáme je střídavě vpravo a vlevo do stran. Postup naznačí obr. č. 12 a 13.

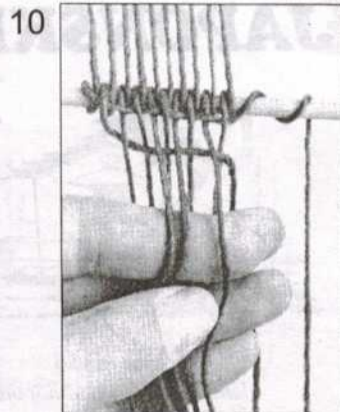
U obou způsobů si lze pomoci tím, že právě propletené vlákno se obtočí kolem tyčky po straně a při propletení dalšího vlákna se předchozí obtočené na tyčce uvolní a prohodí s novým. Tím zabráníte tomu, aby Vám nové vlákno z kraje utikalo, protože v kraji není ještě pochycené. Tyčku, na které jsou vlákna namotána, je dobré mít upevněnou např. na opěradle protějššího sedadla či jinak v určité, pro práci příjemné výšce.

Takto utkáme polovinu pásu a zakončíme copánky, poté vytáhneme tyčku, můžeme pro začátek navléknout místo na tyčku na spínací špendlík či pletací jehlici a tkáme z druhé strany. Vprostřed pásu se nám tím vzor převrátí.

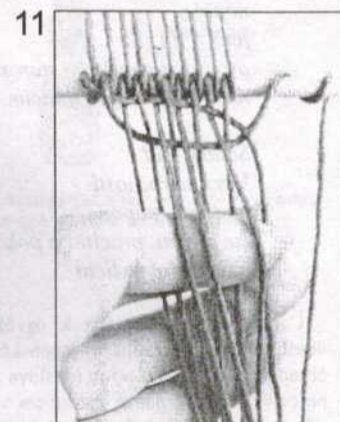
Až zvládnete tyto základy, zkuste si utkat „double chevron steh“ (obr. č. 5). Místo jedné řady špiček v pásu budou vznikat vedle sebe dvě řady. Na tyčku si natočíte vlnu jako na dva chevron pásy vedle sebe a začínáte proplétat jakoby každý pás zvlášť. Propletete nejprve vlákno pro levý pás zleva doprava, potom pro tentýž pás vlákno zprava doleva. Pak pro pravý pás vlákno zleva doprava, potom pro tentýž pás vlákno zprava doleva. V místě, kde se vlákna dvou pásů setkají vedle sebe, je buď prohodíte, nebo můžete vyzkoušet nějaké propletení, zde už můj návod nebyl konkrétní. Každopádně se vyplatí, jakmile zvládnete základní techniku, se vzory experimentovat. Například střídáním „chevron stehu“ a jeho opačného postupu, kdy se místo od středu do stran tká od stran do středu, vzniká zajímavý vzor z kosočtverců, říká se mu „diamond steh“. Jen pro informaci uvádím, že dalšími typy tkání může vznikat vzor klikaté čáry jakoby od blesku či vzor hrotů šípů. Ale to jen jako navnadění, že je stále co nového zkoušet. Snad se na toto téma setkáme třeba při nějakém kursu.

PS: do pásu se zaplétají jen vlněná vlákna, nikoli prsty, ty jsou už moc tlusté, narušovaly by vzor a ani se na ně nevyšívá dobře korálky.

Vaše Wařtewin

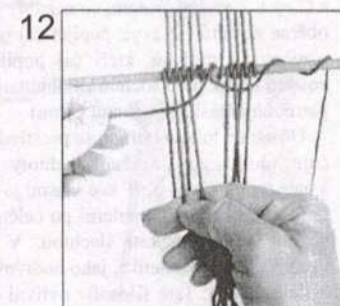

10

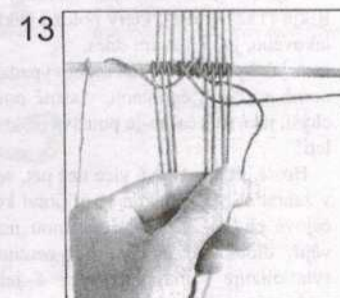

11

9, 10, 11/ „šikmý steh“ – základ tkání na prstech

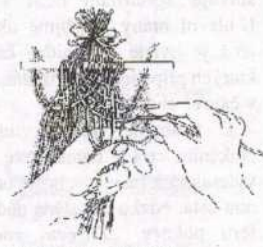

12

13

12, 13/ „Chevron steh“ tvoří špičky, vyniká při více barvách

14/ Vzor pro „chevron“

JAPONSKÉ ČAJOVÉ UMĚNÍ

aneb

CESTA ČAJE

*... A když se vznáší
lehounká pára nad nápojem,
popljej zvolna z tohoto cenného
nápoje,
jenž ti dá silu
proti pěti největším starostem,
naši mysl znepokojujícím.*

*Sladký klid,
který se rozhostí
po tomto nápoji,
lze prožít, procítiť a pokoušetí,
nikoli však vyličiti . . .*

Čajové umění, sloužící k osvěžení ducha, dosáhlo svého vrcholu v japonském čajovém obřadu (ča-no-ju). Ča-no-ju (doslova „horká voda na čaj“) je pro Japonce způsobem vidění světa, jehož základem je důvěrný vztah ke krásnu. Proto můžeme mluvit o Cestě čaje (ča-do), jako o způsobu přístupu k životu. Čaj se do Japonska dostal z Číny v 7. století, potom, co ochably vztahy mezi oběma zeměmi se zvyk popíjet čaj udržel pouze u zenových mnichů, kteří čaj popíjeli z bronzových misek před sochou Bódhidharmy, prvního patriarchy čínskému čchanu (zenu).

Účastníci tohoto obřadu se prostřednictvím pití čaje modlí za dosažení jednoty s Búdhou a nabízejí mu jako oběť své vlastní já. Ve 12. století se stává obřad populární po celém Japonsku, hlavně mezi vysokou šlechtou. V 16. století vzniká tzv. wabi estetika, jako obdivování krásy v nedokonalosti. Tato filosofie ovlivní celý čajový obřad i užité umění.

Nejznámějším čajovým mistrem je Sen no Rikjú (1521–1591), který položil základy obřadu takového, jak jej známe dnes.

A jak by čajový obřad mohl vypadat ve velkém domě s vlastní čajovnou, vlastně poustevnickou chýší, jaká se k ča-no-ju používá od konce 16. století?

Hosté, jichž nebývá více než pět, se shromáždí v zahradní besídce, kde se připraví ke vstupu do čajové chýše. Za pás si zasunou malý složený vějíř, dlouhý zhruba patnáct centimetrů. Vějíř symbolizuje samurajský meč a jeho správné umístění na podlaze je důležitou součástí obřadu. Potom hosté vykoučují na orosenou zahradní pěšinu z plochých kamenů. Cesta tichou zahradou představuje zpřetrhání pout s okolním světem. U hlavní brány je příjem uklánějící se hostitel, jenž je uvede do vnitřní části zahrady. V některých případech jsou uvítáni až poté, co se usadí v čajové chýši.

U pramene, jehož vody s libozvučným cinkáním chrčí z bambusové trubky do nádržky vytesané z kamene, si hosté omyjí ruce a vypláchnou ústa. Nízko umístěná nádržka vytváří atmosféru pokory. „Zurčení vody, dopadající do kamenné nádrže, smývá prach z vaší duše,“ na-

psal v 16. století čajový mistr Rikjú. Opodál stojí nízká, umělecky zpracovaná kamenná lucerna, jež za soumraku osvětluje stezku. Nádrž a lucerna mývají často prazvláštní tvar. O lucerně se říká, že se vyvinula z vykuřovačny ve tvaru pagody, které se používá v Koreji.

Podlaha čajové chýše je asi šedesát centimetrů nad zemí. Hosté zanechají obuv před prahem a po kolenou vstoupí nízkými, takřka čtvercovými dveřmi, které všechny přinutí snížit se na stejnou úroveň. Za dveřmi visí ozdobné koště, jímž se ze stezky odstraňují různé nečistoty, až na pár „umělecky“ pohozených listů.

Vnitřek čajové chýše bývá zřídka větší než devět čtverečních metrů, což znamená, že na pokrytí podlahy stačí čtyři a půl rohože tatami. Taková byla i velikost místnosti, v níž podle jedné buddhistické sútry král Vikramádítja přijal bódhisattvu Maňđužúrího a 84 000 žáků. Příběh vyjadřuje, že pro skutečně probuzenou bytost žádná prostorová omezení neexistují.

Přestože se ke stavbě čajové chýše používá nejušlechtlejší materiál, její interiér působí prostým, až strohým dojmem. Stěny v barvě tmavé hlínky pohlcují většinu mdlého světla, které do místnosti proniká skrze papírové okenice. Přesto jí nechybí rozmanitost. Ani jeden vzor se neopakuje, ani jedna z částí čajového náčiní se svým tvarem nepodobá druhé.

V nehlubokém výklenku visí svítek s básní či tušovou malbou. Kaligrafie se obměňuje tak, aby odpovídala „náladě“ příslušného ročního období a konkrétního obřadu. Dalším doplňkem místnosti je váza s květinou, která je buď umístěna pod svítkem s kaligrafií, nebo zavěšená na zdi.

Chování v čajové chýši se řídí přesnými pravidly, přičemž celý obřad často trvá i čtyři hodiny. Klečící na zemi dávají hosté hlubokou úklonou najevo svůj údiv nad krásou svítka, květiny a kotlíku s bublající vodou. Potom usednou na paty na přesně stanovených místech.

*„Tiché království, kde ticho narušuje jen
bublání vroucí vody v kotlíku. A kotlík zpívá
dobře, neboť kousky železa na jeho dně jsou
uspořádány tak, aby vyvolávaly zvláštní melodií,
v níž můžete zaslechnout ozvěnu vodopádu
zahaleného v mlhách, vzdálený oceán třísticí se
o skaliska pobřeží, líjak bičující bambusový
prales či šumění borovic na vzdáleném ostrově.“*

(Kakuzo Okakura, Kniha čaje)

Nejdříve se podává „syté cukroví“ (omogaši), podobné želatině. Potom následuje příprava tzv. „hustého čaje“ (koiča). Hostitel očistí všechno náčiní, vypláchně a ohřeje šálek. Vloží do něj příslušné množství práškového čaje, obvykle pro tři až čtyři osoby, a rozmíchá jej pomocí bambusové metličky v hustou kaši, jak se to dělávalo v Číně za dynastie Sung. Příprava hustého čaje probíhá v atmosféře vrcholného soustředění. Aby se hosté poněkud uvolnili, následuje po malé přestávce příprava tzv. „řidkého čaje“ (usuča). Řidkým čajem, vyšlehaným obvykle do nadýchané zelené pěny, zapíjejí hosté tzv. „suché cukroví“ (higaši). Čajová etiketa velí, aby se

každý host nejprve optal svého souseda: „Dovolíte, abych se napil před vámi?“ a pak vyjádří své uznání slovy: „S vděčností přijímám čaj, který jste ráčil připravit.“

Když host dopije čaj, otře místo, jehož se dotýkal rty, a zálibně si prohlíží čajovou miskou. Může se podívat i na autorskou pečeť či podpis jejího tvůrce, umístěné obvykle na spodní části misky. Obdobné zásady platí pro všechny hosty. Poté věnují pozornost čajové dóze, lžičce a ostatnímu náčiní. „Jaký typ dózy jste dnes ráčil použít?“ zeptá se hlavní host a pokračuje dalšími otázkami na původ dózy a jejího tvůrce a obdobně se vyptává i na ostatní použité náčiní. Nakonec hostitel náčiní uklidí a rozloučí se s hosty hlubokou úklonou.

„Existují čtyři principy: harmonie (wa), úcta (kei), čistota (sei) a klid (džaku).“

Harmonii se rozumí harmonie mezi lidmi navzájem, mezi lidmi a předměty v čajovně, mezi čajovnou a přírodou. Pára z vařící se vody připomíná plující oblaka, a bubláni kotlíku zvuk větru, šumícího ve větvích borovic. Čajový obřad je Cesta, jež nás uvádí do harmonie s přírodou, a vychutnání tohoto okamžiku je součástí poslání. Pít čaj utiňuje nejen obyčejnou žízeň, ale tiší také žízeň po poznání, pravdě a klidu. To je ča-no-ju v nejšířším slova smyslu.

Úcta znamená harmonický vztah k druhým. To zahrnuje všechny podoby nesobeckosti. Kameny na stezce jsou tu pro to, abychom na ně šlapaly, slouží hostům. I voda je nesobecká. Obětuje sama sebe aby smývala špinu. Plamen v kamenné lucerně sám sebe pohlcuje a osvětluje stezku. Procházíme nízkými dveřmi, abychom si uvědomili, jak jsme každý bezvýznamný.

Všichni si omyjeme ruce a vypláchneme ústa. To nám připomíná vnitřní čistotu, potřebu očistit své nitro. Všechny myšlenky zanecháme před prahem chýše, takže mysl zůstává bez poskvrn.

Očišťujeme se skrze pět smyslů. Zurčení vody a klapnutí naběračky nám připomenou ticho za okny a náš sluch je tím očištěn. Dotýkáme se náčiní z hlíny proměněné v krásno a tak je očištěn i náš hmat. Vůně květin a kadidla očišťuje náš čich a čaj naši chuť. Je-li očištěno všech pět smyslů, je čisté i naše nitro.

Klid je nejdůležitější ze všech principů.

Znamená žít v souladu s ostatními a respektovat je. Jen tak můžeme pociťovat klid a mír v myslí. Přijímáme sami sebe takové, jací ve skutečnosti jsme. Snad jsme hloupí a oškliví, ale jsme jedineční. To je pravý význam klidu. Klid znamená také používat věci, jež se nám zdají být krásné. Nalézt krásu v hojnosti přírody, také to je klid.“

(Michiko Hiramatsu, ředitelka Japonského kulturního střediska na Foot Hill College v Los Altos Hills, jižně od San Francisca)

V současné době existuje v Japonsku deset hlavních čajových škol. Mnoho z nich působí také na různých místech ve Spojených státech a v Evropě.

Čajový obřad je vyhrazen pro zvláštní příležitosti, ale pít čaj, hlavně zeleného zvaného senča, je všeobecně rozšířeno po celém Japonsku. Spotřeba čaje na jednoho Japonce dvakrát převyšuje spotřebu čínskou.

*Zpracoval Jakub Čanešiča Vávra podle:
Chow, K., Kramerová, I., Všechny čaje Číny.
Praha, DharmaGaia 1998.*

VÝROBKY Z KŮŽE

V několika příštích číslech se budeme zabývat výrobky z kůže, a proto bych vám na začátek nastínil něco o řemesle, které k tomu má nejbližší, tj. sedlářství.

Sedlář

Sedlář, za starodávna uzdář, je řemeslník zabývající se výrobou koženého zboží, hlavně postrojů, sedel, různého řemení, dříve také lovecké a vojenské výzbroje (pokud byla z usní). Na začátku 19. století rozdělila specializace kdysi všestranné sedláře na řemenáře, brašnáře, ozdobníky, výrobce cestovních kufřů atd. Sedláři přitom ještě vykonávali různé práce, které běžně byly záležitostí čalouníků.

V těch dobách se také vedla jednání o to, aby činnost jednotlivých odborníků, tj. i sedlářů, byla jasně úředně vymezena. Tehdy téměř zmizela sedlářská živnost zabývající se dokončováním kočárů (jejich střech, sedadel atd.). Místo nich, jak si doba žádala, vznikla specializovaná živnost tzv. autosedlářů, kteří se zabývali výrobou všeho potřebného z kůže pro motorová vozidla. Faktem zůstává, že tato poslední úzká specializace byla možná jen v továrnách, eventuálně ve městech. Po delším tříštění se tyto živnosti spojily v odborná společenství sedlářů, řemenářů, čalouníků atd. Začaly vycházet Sedlářské, řemenářské a brašnářské listy.

Sedlářské nářadí

Je soubor nástrojů, potřebných ke zpracování usně úkony vymezenými živností sedlářskou.

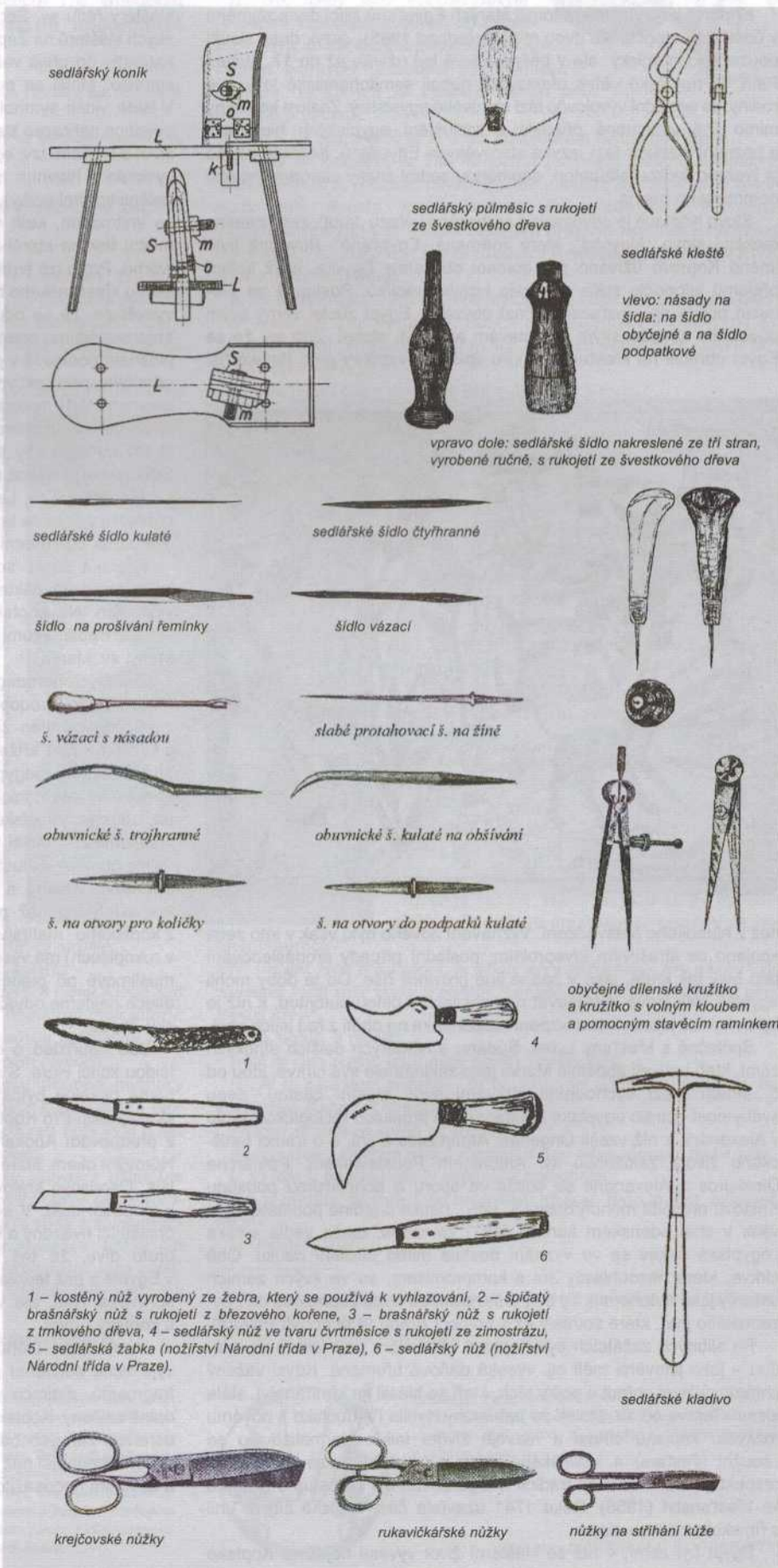
Má v něm být vše potřebné k měření, krájení, řezání usně, k šití a event. i lepení kůže a jiných materiálů, které sedlář zpracovává. Jsou to především sedlářské nože různých tvarů (krajáky, přikrajovače, žabky, čtvrt a půlměsíčné nože), sedlářská kladívka, odnímačky, hranořízky, okrajovač, kružidla na měření a řezání, nůžky, ploché štípací kleště, probíječe, dírkovače nebo dírkovací kleště, jehly sedlářské, šidla, prošívací a vázací jehly atd.

Mimo to potřebuje sedlář různé svorky, přichytky, špalky, dřevěné podložky na krájení atd. Ve větších dílnách se pak užívá šicích strojů, štípacích a zkosovacích strojků, lisů, výsečníků a samozřejmě sedlářských koníků atd.

Připraveno podle:

Teysler – Kotyška: Technický slovník naučný

Miloslav Polášek – Poly

1 – kostěný nůž vyrobený ze žebra, který se používá k vyhlazování, 2 – špičatý brašnářský nůž s rukojetí z březového kořene, 3 – brašnářský nůž s rukojetí z trnkového dřeva, 4 – sedlářský nůž ve tvaru čvrtmésíce s rukojetí ze zimostřázu, 5 – sedlářská žabka (nožířství Národní třída v Praze), 6 – sedlářský nůž (nožířství Národní třída v Praze).

Koptové

Koptové jsou vlastně potomci starých Egyptanů žijící dnes zejména v údolí Nilu v počtu asi dvou milionů (odhad 1965). Jazyk dnes slouží pouze jako liturgický, ale v běžné mluvě byl užíván až do 17. století. Patří do hamitské větve afroasijské neboli semitohamitské jazykové rodiny. Je poslední vývojovou fází starověké egyptštiny. Znalost koptštiny mimo jiné významně přispěla k rozluštění egyptských hieroglyfů a poznání starších fází jazyka starověkých Egyptanů. Koptské písmo je tvořeno řeckou abecedou, doplněnou sedmi znaky staroegyptského demotického písma.

Slovo Koptové je odvozeno z arabského výrazu „kubt“, zkomoleniny řeckého slova „Aigyptoi“, které znamená „Egyptané“. Původně bylo jméno Koptové užíváno pro domácí obyvatele Egypta, když kolem přelomu letopočtu stále přibývalo cizích usadlíků. Postupně se přeneslo pouze na křesťanskou část obyvatel. Egypt zůstal věrný svým původním náboženským představám až do 3. století. Zdá se, že se Egypt obracel na křesťanskou víru spíše ze vzpoury proti římské říši

než z hlubokého přesvědčení. Vyznávání nového bylo však v této zemi spojeno se strašlivým krveprolitím; poslední případy pronásledování tam byly tak kruté, jako v žádné jiné provincii říše. Od té doby mohli egyptští biskupové vystupovat na koncilech s plnou autoritou, k níž je opravňovalo jejich vlastní utrpení i vzpomínka na oběti z řad jejich obcí.

Společně s křesťany Lybie, Súdánu a některých dalších afrických zemí, kteří uctívají apoštola Marka jako zakladatele své církve, jdou od 5. století mezi východními církvemi svou vlastní cestou. Svou svébytnost opíralo egyptské křesťanstvo o proslulou teologickou školu v Alexandrii, z níž vzešli Órigenés, Athanasios a jiní, a o tradici mnišského života založenou sv. Antonínem Poustevníkem. Patriarcha Dioskuros z Alexandrie se snažil ve sporu o boholidskou podstatu Kristovu prosadit monofyzitismus, tato „nauka o jediné podstatě“ byla však v chalcedonském koncilu (451) zavržena, takže vedle syrské i egyptská církev se ve vyznání dostala mimo oficiální nauku. Obě církve, které nesouhlasily ani s kompromisem, se ve svých zemích ustavily jako autonomní. Ty byly ještě dlouhou dobu zapřažené do „byzantského jha“, které setřásly až s pomocí Arabů (639 dobytí Egypta).

Po slibných začátcích byli Koptové utlačováni také islámskou vládou – jako jinověrci měli mj. vysoká daňová břemena. Kdysi vážený chrámový život chřádl a počty těch, kteří se hlásili ke křesťanství, stále klesal. Teprve od 19. století za patriarchy Kyrilla IV. dochází k novému rozkvětu koptské církve a rozvoje života laiků. Normalizovalo se i soužití křesťanů a islámského státu po získání nezávislosti, stát respektuje staré církevní tradice a legalizován byl i přestup od islámu ke křesťanství (1956). Roku 1741 uzavřela část koptské církve unii s římskokatolickou církví.

Egypt byl zemí, v níž se klášterní život vyvinul nejdříve. Koptské

kláštery řádu sv. Šenúta jsou předchůdci benediktinských a basilian-ských klášterů na Západě a na Východě. Egyptské kláštery se nakonec rozrostly do příliš velkých celků, a proto se z nich původní zanícení vytratilo. Mniši se pokoušeli smířit faraonské prvky s křesťanstvím. V Isidě viděli symbol Panny Marie, v Hóroví symbol Krista: kříž byl dokonce nahrazen starověkým hieroglyfem ANK, klíčem znamenajícím život a tvořícím tzv. egyptský klíč. Křesťanské výtvarné umění, které se vyvinulo v hlavním městě, bylo nejprve ryze alexandrijské (prolnuté helénistickými prvky), kdežto vlastní koptské umění (vytvořené mnichy ve vnitrozemí, kteří většinou pocházeli z lidových vrstev) udržovalo místní tradice starého Egypta a velmi rychle se vyvinulo v originální tvorbu. Proto lze tvrdit, že koptské výtvarné umění je projevem egyptského křesťanského obyvatelstva s protikladem oficiální kultury. Tím se vysvětluje, že se odchýlilo od helénské realismu a spělo ke stále abstraktnějšímu pojetí, v němž se posvátné obrazy hieraticky rýsují na plošném podkladě v přísně dvourozměrných kompozicích. Tato tvorba odmítala perspektivní nebo hloubkovou iluzi a vyhledávala stále geometričtější dekorativní motivy. Rozpornost, která dělila alexandrijskou církev od vnitrozemských klášterů, přiměla značný počet koptských mnichů, aby se vystěhovali a založili nové obce na Západě. Střediskem, z něhož se nové umění šířilo po Galii, byl klášter založený sv. Honorátem na Lerinských ostrovech (proti Cannes na Azurovém pobřeží), odkud se tamní mniši vydávali hlásat víru do keltského Irsku. Jiní odešli do severní Afriky a Španělska.

Koptská škola se odchýlila od východního křesťanského hnutí zdůrazňováním některých stránek dogmatu nebo jejich velmi osobitým výkladem. Na koptských reliéfech najdeme pohanské náměty jako vtělení dábla, promíšené postavami místních světců: sv. Tekly, sv. Meny, sv. Marka.

Z velkých hornoegyptských klášterů zbyly ještě rozsáhlé zříceniny. Všechny mají podobný půdorys, velké obdélníky obvodového zdíva z průběžných stěn zakončených egyptskou římsou. Uvnitř je kostel s kupolí nad křížením a apsidami. Skulptury na stěnách klášterů připomínají staroegyptskou tvorbu. Hieraticnost nových křesťanských obrazů se harmonicky spojuje s náměty klasické mytologie. První takové projevy koptského malířství v Egyptě se objevily v alexandrijských katakombách. Mniši tvořili také kopie rukopisů, z nichž některé jsou velmi originálně ilustrovány. Figurální nástěnné malby v koptských apsidách, vzácné a bohužel poškozené, často znázorňují Madonu a apoštoly, na něž pohlíží Hospodin v průvodu andělů. Vše, co se z koptského malířství zachovalo (jak v nástěnných malbách, tak v rukopisech) má vysokou výtvarnou hodnotu, a proto jsou ztráty, které muslimové při plenění klášterů způsobili, velmi zlé. V zachovalých dílech najdeme odvážnou ikonografii, která časem pronikla až na latinský Západ.

Jde například o obraz Madony s Ježíškem u prsu, inspirovaný Isidou kojící Hóra. S nevyčerpatelnou fantazií ztvárňovali koptští mniši různé pekelné bytosti a svým přeludům dovedli dát na obraze sílu skutečnosti. Pro Kopty byly kosmické křeče a astronomické katastrofy z předpovědí Apokalypsy téměř přirozenými jevy. Vždyť slunce bylo Hórovým okem, které vrhl Set na oblohu, a měsíc byl zjevením bohyně Isis. Osorisovo království bylo plné nestvůrných zvířat přichystaných k rdoušení duší. V souladu s těmito představami je text Apokalypsy ohlašující hvězdný a krvavý déšť, škorpióny a nenasytné kobylky. Není proto divu, že byl text Apokalypsy sepsán a ilustrován nejdříve v Egyptě a pak teprve v Kartágu a Španělsku. Tyto dvě provincie dosud spravoval Řím, ale v oblasti myšlení a umění je ovlivňoval východ a koptský Egypt.

Významnou úlohu měla v koptském umění výroba textilu. Díky výjimečně suchému podnebí Egypta se zachovalo značné množství fragmentů, zatímco v jiných krajích byly práce tohoto druhu téměř úplně zničeny. Koptské tkaniny s útkem z nebarveného lnu a s vlněnou osnovou zářivých barev se vyznačují geometrickou stylizací postav, ještě důslednější než u maleb, která zvyšuje jejich slavnostní působení a dává jim nedosažitelnou dekorativní hodnotu.

Ondřej Klípa

Jsme jedné krve ty i já

Rozhovor Logana s Harrym Wykesem, členem The Woodcraft Folk, zaznamenaný na 2. mezinárodním setkání woodcrafterů v Anglii, v létě 1999.

L: Ahoj Harry. Jsem rád, že jsme konečně našli chvíli na rozhovor o tvoji organizaci The Woodcraft Folk.

H: Já jsem taky rád, protože jak vás Čechy tady už třetí den pozoruju, myslím že máme hodně společného.

L: Podle čeho tak soudíš?

H: Mám dojem, že jste hodně zvyklí dělat věci společně, ve skupině. Pomáhat si a spolupracovat. Je to na vás vidět.

L: Vy něco takového rozvíjíte?

H: No ovšem! Hlavní idea The Woodcraft Folk je kooperace! Hlavním heslem je „Mír“! Veškerá činnost směřuje k tomu, aby lidé spolu dokázali pracovat, nacházet to společné a neupřednostňovat individuální zájmy. A to heslo „Mír“ vyjadřuje odhodlání k dialogu, k neagresivnímu chování, ke kompromisu.

L: Hmm... To zní sympaticky. Viš, u nás bylo za komunistického režimu slovo mír zprofanováno. Měli jsme mír za cenu ruské okupace a železné opony.

H: Já vím... Pro nás to slovo mír souvisí se zásadou, kterou razil John Hargrave: „Jsme jedné krve, ty i já!“ Jistě chápeš, že to zase znamená rovnost mezi lidmi, opak agrese, touhu po dosažení dohody, souznění...

L: Zmínil jsi Johna Hargravea – Bílou lišku. Považujete se za jeho následovníky?

H: Vlastně ano. Jak jistě víš, John Hargrave se už záhy po založení skautingu v roce 1908 nepohodl s vedením The Boys Scouts a napsal pro ty, kdo ze skautingu odešli, knihu Lonecraft (Osamělectví). V roce 1912 se setkal se Setonem a rozhodl se jít svou vlastní cestou. V roce 1920 založil Kibbo Kift Kindred. Když byla na konci dvacátých a na začátku třicátých let v celé Evropě velká nezaměstnanost, vzniklo z K.K.K. levicově zaměřené hnutí Green Shirts (Zelené košile).

L: Aha... V tom velkém stanu* jsem viděl hodně staré fotky, na kterých Stenové košile pochoduji s transparenty Londýnem...

H: Ano, bylo to velmi radikálně naladěné hnutí mladých lidí. Od nich pocházejí ty naše zelené košile co nosíme.

L: The Woodcraft Folk vznikla z hnutí Zelených košil?

H: To ne. Zelené košile vznikly radikalizací některých členů Kibbo Kift a zanikly těsně před druhou světovou válkou. The Woodcraft Folk založili členové Kibbo Kift, kteří nesouhlasili s Hargraveovou postupnou politickou radikalizací a chtěli se věnovat nadále původní činnosti.

L: Nebyla ale The Woodcraft Folk také od počátku víceméně politicky motivována a orientována doleva? Já vím, že naše komunistická pionýrská organizace s ní měla čilé styky a The Woodcraft Folk byla u nás uváděna mezi komunistickými dětskými organizacemi.

H: The Woodcraft Folk sdružovala od počátku převážně dělnickou mládež a ta samozřejmě přejímala postoje svých otců. Nebyla to ale organizace výhradně pro dělnickou mládež. Pokud měla styky s komunistickými organizacemi ve východní Evropě, pak se jednalo o určité lidi z určitých oblastí. Ne o organizaci jako celek. Organizace jako celek. Organizace jako celek chtěla sdružovat mládež dělníků, kteří zakládali družstva na obranu proti okrádání.

L: Družstva na obranu proti okrádání? Jak tomu mám rozumět?

H: No, tehdy totiž nebylo řídkým jevem, že kapitalisti dodávali do dělnických čtvrtí do obchodů mizerné zboží a nekvalitní potraviny. A dělníci pak zakládali družstva, ve kterých se snadněji bránili proti takovým praktikám.

L: Aha, už chápu proč se to u nás komunistům hodilo do krámu...

H: Aby sis nemyslel, že The Woodcraft Folk byla prolezlá komunisty! Musíš chápat, že levicově smýšlející lidé v Anglii, socialisti ale i komunisti, byli docela jiného ražení než stalinističtí komunisti v Československu. A že dělníci zakládali družstva opravdu mezi sebou a pro sebe. Ne jako u vás, kde je zakládali komunisti podporovaní KGB, z toho co ukradli lidem...

L: Jo, už to chápu... Ale nechme historii a politiku. Jak to vypadá dnes?

H: Dnes má The Woodcraft Folk v celém Spojeném království asi 30 tisíc členů. Organizace stojí na místních skupinách, které formálně tvoří oblasti.

L: Jsou jejími členy převážně děti z dělnických rodin?

H: (úsměv...) To se velmi liší podle oblastí. Chápeš, že v oblastech, kde je velká hustota průmyslu, je převážná většina členů z dělnických rodin. Ale třeba v Cambridge a v Oxfordu je mezi členy hodně intelektuálů a bohatých lidí.

L: Jak vypadá vaše činnost v praxi?

H: Vedoucí se scházejí s dětmi na pravidelných týdenních schůzkách. Hrají hry, zpívají, učí se uzly a jiné táborské dovednosti, sportují, umělecky tvoří...

L: Tak to je opravdu podobné jako u nás. A co víkendy a prázdniny?

H: Chodí se na výlety, i vícedenní – putujeme po Anglii. No a v létě samozřejmě jezdíme tábořit.

L: Putujete po Anglii? Členové OWC mi vždycky říkali, jaké mají ohromné potíže s hledáním míst na táboření.

H: Pokud se vytipuje trasa a předem se s vlastníky domů dohodneme, nechají nás na pozemku přespat bez problémů. The Woodcraft Folk znají a většinou nám fandí. Takže opravdu putujeme.

L: To je skvělé. Harry, myslíš si, že bychom mohli v budoucnu organizovat výměny na let-

ních táborech?

H: Určitě! Jsem přesvědčen, že děláte něco podobného. Pro nás by bylo zajímavé vidět vaše zvyky a obřady. Logane, naučíš mě rozdělovat oheň třením dřev?

L: Jo, určitě. S radostí...

Ještě se chci zeptat, jestli máte nějaký systém činů.

H: To je zase dost podobné. Za to, za co vy dostáváte orlí pera, my dostáváme Badges (Odznamy).

Podívej se zítra za světla na košily Iwy.**

Badges jsou z různých oborů činnosti a jsou odstupňovány podle věku.

L: O tom si musíme někdy popovídat podrobněji.

Tak si myslím, že jsme toho napovídali už dost. Bylo to moc zajímavé, díky!

H: Peace! (Mír!)

* Na táboře ve velkém stanu vystavovaly zúčastněné organizace svoje regálie, kroniky, časopisy, fotky.

** Iwy je Harryho asi 13letá dcera.

Kibbo Kift Kindred: Kruh představuje jednotu, celek, všehomíra, všekerenstvo, svět, lidsvo, život, věčnost. Písmeno „K“ povstalo ze staroegyptského znaku „Ka“ a znamenalo uctívání ducha, cíle, vnitřního světa. Tento znak představuje rovněž člověka, který se vztaženými rukama vyjadřuje uctívání nebe. Oheň znamená život, sílu, tvořivost, rozvoj. Strom je stromem vědomí, zkoumání a poznání, pochopení pro všechno dění a pro příčiny jeho zániku. Celek znamená: Jsouce vědomí, sloužíme v jednotě životu.

Woodcraft Folk: (grafická podoba z roku 1995, námět je stejný od založení v roce 1925). Barevné provedení: zelené stromy a rudé slunce s paprsky na žlutém podkladě v zeleném kruhu.

(převzato z knihy KNIHA O WOODCRAFTU)

Poprvé jsem tuto stavbu viděl na starých fotografiích. Používala se jako stříška pro odpočívající tanečníky při společenských tancích. V parných dnech roku 1990 si ji některé kmeny postavily na táboře Indian Corralu prostě jenom jako zástěnu proti slunci. Je to věc praktická a hlavně malebná. Jen je potřeba se zamyslet, jestli je v okolí na postavení takového stínítka dostatečné množství náletových stromů a keřů nebo třeba od lesáků vyřezaných větví. Je jasné, že kácet kvůli tomu vzrostlé stromy je barbarství, nehledě na to, že kůly by byly moc tlusté a těžké a větví s listy by zase tolik nebylo.

Tvar stavby záleží v podstatě na Vaší fantazii. Ideální je, když má více hran než čtyři, pak se alespoň trochu podobá kruhu, jehož malebnost zde není potřeba zdůrazňovat.

Je potřeba si nejdříve říci jestli budeme používat tuto Lodge jen tak k posezení, kde si třeba uprostřed rozděláme oheň, nebo jestli to pojme jako zmíněnou taneční arénu. Od toho se samozřejmě odvíjí velikost i výška stavby. Lodge na posezení bude asi improvizace a tak se trochu zmíním o té taneční.

Používala se hlavně na tance Slunce a Omaha. Lodge na Tanec Slunce měla až 40 metrů v průměru. Uprostřed byl středový kůl. Byl připraven z kmene topolu Cottonwoodu, byl oklestěn, jen na vrcholu bylo ponecháno pár větví s listy. Poblíž vrcholku byla také připevňovaná větev třešně.

V menších přístřešcích pro Omahu je středový kůl vlajkovým stožárem. Kůly na konstrukci jsou vysoké asi 2,4 metru, stojí od 2,5 do 3 metrů od středu okolo v kruhu. Ta samá vzdálenost dělí vnitřní kruh od vnějšího. Výhodné je, když kůly nahoře končí rozsochou, aby se do nich daly zaklesnout příčky. Příčky připevňujeme i mezi kůly až je síť dostatečně hustá. Pak klademe větve, dokud nevznikne dojem pěkné stříšky. Zastíněná plocha poskytuje místo pro diváky, tanečníky i zpěváky. Zvenku kolem neustále procházejí lidé, hledají děti, kontaktují přátele. Někteří si přinášejí vlastní stoličky, někdo třeba jenom deku. Tanečnickům poskytuje pořadatel lavičky. Uvnitř kruhu se samozřejmě tančí. V noci, kdy již není parno, se bubeníci přesouvají ke středovému kůlu.

Pokud se nejedná o venkovní pow wow, koná se většinou v halách. My jsme osobně navštívili Siouxské vnitřní Pow wow v přednáškovém sále hotelu Haward Jonson v Rapid City.

Doufám, že Vás toto kratičké zmínění o těchto zajímavých stavbách naladilo a že, pokud k tomu budete mít příležitost, si je na táboře zkusíte postavit. Posezení pod takovou zástěnou je velmi příjemné. U nás na táboře jsme takto vařili. Pak si sedli všichni do kruhu a mohlo se vesele konzumovat.

Aleš Sedláček – Tokaheya

Byli jsme daleko na severu ve finském Laponsku. Včera od rána lilo a my celý den strávili uvnitř srubu. V krbu praskal oheň a ve světle otevřených dveří jsme se Zdeňkou vyřezávali drobné suvenýry ze dřeva severské borovice. Čekali jsme na lepší počasí. Ani druhý den nebylo počasí moc jisté, ale přesto jsme vyrazili alespoň nalehko do okolí. Stoupali jsme k nejbližšímu hřebeni. Tam, kde končily řídké břízy a otvírala se holá tundra, objevily se skalky. Mezi balvany se černal otvor. Při bližším ohledání jsme zjistili, že je to nora. V okolí leželo několik bílých kostí a u vchodu i kus sobí nohy ještě se srstí a kopýtkem. Po chvíli jsme našli další vchod a pak ještě jeden. Stopy žádné, dodnes nevím, zda to bylo liščí či vlčí doupě, ale dýchla na mne divočina. Hned na místě jsem si vzpomněl na Setonova Loba, ale hlavně na knihu, kterou napsal FARLEY MOWAT – „NEDĚLEJTE POPLACH“.

S toutle knihou jsem se seznámil už dávno díky oblíbenému rozhlasovému pořadu Meteor. Četli ji tenkrát na pokračování dřívě než kniha v roce 1968 vyšla v nakladatelství Svoboda. Mowat popisuje svoji první cestu na sever, kdy jako čerstvý vědec – zoolog vyslaný kanadskou vládou provádí výzkum severského vlka. Letadlo jej samotného s vybavením na celý rok vysadilo zjara uprostřed tundry. Brzy objevil rodinu vlků. Postavil si stan co nejbliže doupěte a zahájil pozorování. Postupně zjišťoval, že mnoho do té doby uváděných údajů o vlčích, zejména těch záporných, není pravdivých. Celé léto studoval jejich návyky, lov, druh potravy, výchovu mláďat, ale i přibuzenské vztahy. Málokomu se podařilo napsat tak vtípně a poutavě o vědecké práci. Autor je rozený vypravěč a hlavně velký čtenel severu. Aby taky ne, vždyť zde strávil většinu svého života. Napsal celkem dvacet knih, všechny o severské přírodě a jejích obyvatelích. Vymyká se pouze dílo „Ani pták nezazpíval“; jsou to jeho zážitky z války (vydáno i v češtině). Podstatná část tvorby jsou romány pro děti. U nás vyšlo: „Stopy ve sněhu“, „Kletba vikingova hrobu“, „Bílá kanoe“ a „Hadí spirála“. Jednou z nejzajímavějších je „Polární vášeň“ (Odeon 1973). Jedná se o zdařile sepsanou historii dobývání severu. K mé nejoblíbenější četbě však patří přeci jen „Nedělejte poplach“. Dokonce byl celý příběh zfilmován a u nás uveden jako „Volání vlků“.

Knihla se v roce 1997 objevila znovu pod názvem „Vlci“ (nakl. Svoboda).

Četli jsme úryvky teď na táboření Velké lóže a měla úspěch, nakonec posuďte sami.

Jednoho paměťového letního dne, jak jsem se tak bezcílně potuloval kolem potůčku, došel jsem ke stojaté tůni. Na dně, pokrytém zelenavým kalem, leželi tři dodělávající sumeckové. Zajímali mě. Vytáhl jsem je na břeh klackem a čekal dychtivě, kdy leknu; oni se však nedali. Když už jsem byl přesvědčen, že jsou načisto mrtví, otevřel své široké ošklivé čelisti a zalapali znovu po vzduchu. Jejich zoufalá chuť žít mne tak ohromila, že jsem vzal plechovku, dal jsem je do ní s trochou špinavé vody a vzal je domů.

Přihnul jsem k nim jakýmsi abstraktním vztahem a přál jsem si je lépe poznat. Vrtalo mi hlavou, kde je chovat. V Zelených keřích neměli necky. Byla tam sice vana, ale zátka netěsnila, a tak v ní voda vydržela jen několik minut. Když jsem měl jít spát, ještě jsem ten problém neměl vyřešen, a protože jsem se domníval, že ani tak otužilé ryby by nepřežily celou noc v plechovce, rozhodl jsem se k zoufalému kroku: poskytnout jim dočasný nocleh v míse babiččina staromódního klozetu.

Byl jsem příliš mladý a neměl jsem ani ponětí o problémech, které přináší stáří. Jeden z těchto problémů byl příčinou dramatického setkání babičky a sumecků v časných hodinách po půlnoci.

Byla to otřesná zkušenost pro babičku i pro mne a pravděpodobně také pro ty sumecky. Babička od té doby odmítala jíst ryby a na své noční putování nosila s sebou vždycky silnou svítilnu. Nemohu říci, jak to dopadlo se sumecky, neboť můj bezcitný bratranec – sotva pozdvižení poněkud ustalo – bezohledně stáhl vodu. Pokud šlo o mne, byl jsem od té chvíle spojen trvalým poutem s méně významnými členy živočišné říše. Příhoda se sumecky předznamenala mou životní dráhu nejprve jako amatérského pozorovatele přírody a později jako biologa. Vykročil jsem na cestu k vlčímu doupěti.

Jakmile jsem zjistil, že vlci mají vyvinutý smysl pro vlastnická práva, rozhodl jsem se, že je konečně přinutím uznat mou existenci. Jednoho večera, když odešli na svůj obvyklý noční lov, ohraničil jsem svůj vlastní pozemek zabírající asi tři akry se stanem uprostřed a zahrnující sto yardů vlčí cesty.

Ukázalo se, že ohraničit pozemek je těžší úkol, než jsem předpokládal. Abych si byl jist, že mé nároky nebudou přehlédnuty, zanechal jsem vlastnické značky na kamenech, trsech mechu a rostlinách každých patnáct stop na obvodu mého panství. Potřeboval jsem na to téměř celou noc a musel jsem se několikrát vrátit ke stanu a vlít do sebe velké dávky čaje; ale než se za úsvitu lovci vrátili z lovu, úkol jsem splnil a uleh jsem, poněkud vyčerpan, abych pozoroval výsledky.

Nemusel jsem čekat dlouho. V 8.14 hodin – podle mého vlčího deníku – se vůdce klanu objevil za hřebenem za mnou a ubíral se domů, zamyšlen jako obvykle. Ani ho nenapadlo podívat se na stan; když však došel k místu, kde hranice mého pozemku protínala jeho cestu, zastavil se tak prudce, jako by narazil na neviditelnou zeď. Byl ode mne vzdálen jen padesát yardů a dalekohledem jsem mohl velmi jasně vidět výraz jeho očí.

Únava jako by z něho spadla. Zpozor-

něl. Opatrně natáhl čenich a čichl ke keři, který jsem označil. Nevěděl, co si má myslet a co má dělat. Po minutě naprosté nerozhodnosti se vrátil o několik yardů a posadil se. A pak se, konečně, podíval přímo na stan a na mne. Byl to dlouhý, zadumaný a přemýšlivý pohled.

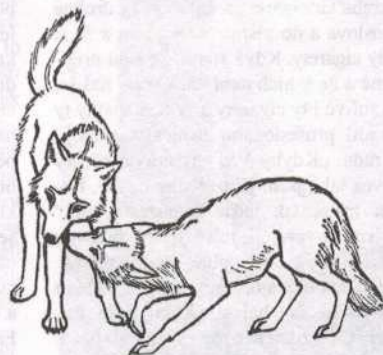
Když jsem dosáhl cíle – přinutit konečně jednoho z vlků uznat mou existenci – začal jsem přemýšlet, zda jsem nevědomky nepřekročil jakýsi neznámý důvěrný vlčí zákon a zda nebudu muset za svou opovážlivost platit. Zamrzelo mne, že nemám zbraň, neboť pohled se prodlužoval, byl zamýšlenější a upřenější. Zneklidněl jsem. Nemám rád upřené pohledy, zejména ne v tomto případě, když jsem se střetl s pánem, jehož žlutý pohled se stával tím hrozivější, čím více jsem se snažil přemoci ho svým pohledem.

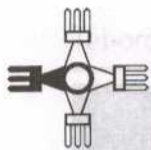
Už to dál nešlo. Abych skončil tuto trapnou scénu, hlasitě jsem si odkašlal a obrátil se zády k vlku (na desetinu vteřiny), abych mu naznačil co nejrozhodněji, že jeho další pohledy jsou nezdvořilé, ba urážlivé.

Zdálo se, že pochopil. Vstal, znovu si čichl k mé značce a bylo na něm vidět, že se rozhodl. Rychle a energicky odvrátil pozornost ode mne a vydal se na obchůzku kolem plochy, kterou jsem označil za své teritorium. Když došel k mé značce, pokaždé si k ní jednou nebo dvakrát přičichl a pak pozorně umístil svou značku vně chomáče trávy nebo kamene. Když jsem ho pozoroval, poučil jsem se, kde jsem ve své nevědomosti chyboval. Dělal své značky tak úsporně, že dokázal dokončit celý okruh, aniž musel znovu nabíjet nebo, abych se vyjádřil přesněji, udělal to všechno na jediné tankování.

Když skončil ten úkol – a netrvalo mu to déle než patnáct minut – pokračoval v cestě v místě, kde končilo mé panství a klusal k domovu – zanechav mi hojnou látku k přemýšlení.

Petr Vilhelm – Willy

Každý tam jednou nemusí

Na začátku byla idea vyrazit do New Yorku, oprostít se od stereotypu pražského života. Letenky byly na neuvěřitelně nízké cenové úrovni. Můj cestovní kamarád ale neměl vízum, a to vzhledem k etnickému exodu z Čech směrem na západ začínalo být trochu problém.

Odjet jsme ale museli, to je jasné. Musela to být trochu exotika za rozumné peníze. Vzali jsme si atlas světa. Zvítězilo Maroko. Obešel jsem známé, kteří měli zkušenosti s cestováním do těchto končin a začal nasávat informace. Byly sice užitečné, ale vlastní zkušenost je stejně k nezaplacení. Měli jsme jen týden dovolené, a tak na to musely padnout i dva vikendy. Z pátku na sobotu se šla Bílá noc, noční přechod Brd, tam jsem samozřejmě nemohl chybět. V sobotu byl zase kurz vyšívání a večer sněm Waldenu. Po sněmu jsme nasadili do auta a otočili to na Maroko. Další den jsme se přeplavili na africký kontinent a odysea mohla začít. První město na africkém kontinentu se jmenuje Ceuta neboli Sebta. Španělská část je vlastně jedna obrovská vojenská posádka, která se stará o kontrolu Gibraltarského průlivu. Na východním konci městečka je brána do pekla. Je vybudována v arabském stylu. Za ni je hraniční přechod – ono peklo. V Citroenu ZX jsme se zařadili mezi západní elitu, což přinášelo spíše nevýhody. Po průjezdu branou na nás začalo gestikulovat několik divných chláčků v hedvábných pouštních mundúrech, že jako bychom zastavili a to přesně na místě, kde oni ukazují. Byl to strašný zmatek. Zastavili jsme a stáhli okénko. Ihned jsme vyfasovali formuláře a spoustu pokynů k jejich vyplnění. Když jsme to měli úspěšně za sebou přišel ještě jeden podivín a s klidem povídá „Pay him!“ Říkáme si no dobrá a kolik bys tedy chtěl. Bylo to v pesetách a na naše koruny asi čtyři tisíce. Ten si z nás snad dělá srandu! Měli jsme jen pár peset a krabičku cigaret na úplatky. Ty drobné nám hodil doslova a do písmene na hlavu a že si tedy vezme ty cigarety. Když zjistil, že jsou originálně zabalené a že v nich není ani trochu hašiše, hodil po nás zuřivě i ty cigarety a vzal si zpátky ty drobné. Nasadil profesionální úsměv a připojil jako prémii radu. „Kdyby Vás zastavoval nějaký podobný člověk jako jsem já, nedbejte na něj, formuláře přeci máte, tak jeďte a nezastavujte!“ Poděkovali jsme a projeli ještě jednu takovou bránu do pekla. Byl tam úplně stejný patron, nedalo se ale nikam ujet a tak jsme museli zastavit a stáhnout okénko. Nechal si ukázat naše formuláře, usmál se, roztrhal je a my vyfasovali nové. Dost to v nás vařilo a tak mu na rovinu povídám,

že už opravdu žádné pesety nemáme. Urazil se a začal povykovat „Me pay Government“, tedy něco v tom stylu, že je státní, a rozjel nekonečnou smečku chvály na stát, který ho platí. Německy to bylo asi něco v tomto duchu. „Warum hast du gesunken? Maroko ist sicher! Maroko is gut! Maroko, das ist ordnung!“ Vyplnili jsme opět formuláře a jali se hledat správné okénko, kde bychom si je nechali orazítkovat. Na těch

CSC, to je přeci Česká republika a když jsem ještě ukázal obálku, do které nám fax strčili na poštu, nebylo pochyb o pravosti tohoto dokumentu. Takže už jsme jen hodinu čekali, než si nás někdo všimne a dovolí nám vstoupit do země zaslíbené.

První dojem na nás zanechaly všudypřítomné hromady odpadků. Spousta lidí s obrovskými ranci na zádech a vůbec všeobecný chaos. Okolo silnice posedávali nic nedělající lidi a povykovali na nás, jestli nechceme koupit hašiš. Všude kolem poletovaly v přímořském větříku igelity i jiné odpadky. Potůčky, které stékaly z kopců, lemující pobřeží byly dole odpadky

Březnová inspirace

papírkách bylo to samé, co jsme v Praze na vyslanectví každý museli třikrát vyplnit. Vše se

úplně zasypané. Najednou nás předjel motorkář; mával, ať stáhneme okénko a za jízdy začala

debata. Ve městě Tetouan, ze kterého pochází, mají dnes velký, ale opravdu velký trh s koberci. Jeho angličtina byla jednoduchá, o to nám srozumitelnější. Za každou druhou větou vykřikl „Coca Cola Happy“, „Happy I like Czech people“. Tedy volným překladem „Kokakola šťastný“, „Šťastný, mám rád české lidi!“ Začínali jsme tušit problém. Jak se ho zbavit? V Tetouanu, kterým jsme projížděli, začala honička. Snažili jsme se mu ujet. Měl motorku a v dopravní zácpě nás vždy dohnal. Museli jsme mu dát otevřeně najevo, že jedeme dál. Bez bakšise se to samozřejmě neobešlo. Tentokrát po nás nechtěl nic on, ale Alláh. Ten Alláh chtěl peníze na benzín do

zastavili a to přesně na místě, kde oni ukazují. Byl to strašný zmatek. Zastavili jsme a stáhli okénko. Ihned jsme vyfasovali formuláře a spoustu pokynů k jejich vyplnění. Když jsme to měli úspěšně za sebou přišel ještě jeden podivín a s klidem povídá „Pay him!“ Říkáme si no dobrá a kolik bys tedy chtěl. Bylo to v pesetách a na naše koruny asi čtyři tisíce. Ten si z nás snad dělá srandu! Měli jsme jen pár peset a krabičku cigaret na úplatky. Ty drobné nám hodil doslova a do písmene na hlavu a že si tedy vezme ty cigarety. Když zjistil, že jsou originálně zabalené a že v nich není ani trochu hašiše, hodil po nás zuřivě i ty cigarety a vzal si zpátky ty drobné. Nasadil profesionální úsměv a připojil jako prémii radu. „Kdyby Vás zastavoval nějaký podobný člověk jako jsem já, nedbejte na něj, formuláře přeci máte, tak jeďte a nezastavujte!“ Poděkovali jsme a projeli ještě jednu takovou bránu do pekla. Byl tam úplně stejný patron, nedalo se ale nikam ujet a tak jsme museli zastavit a stáhnout okénko. Nechal si ukázat naše formuláře, usmál se, roztrhal je a my vyfasovali nové. Dost to v nás vařilo a tak mu na rovinu povídám,

zdálo v pořádku až při kontrole dokladů od auta úředník zjistil, že nemáme „autorisation“, tedy

anů, kterým jsme projížděli, začala honička. Snažili jsme se mu ujet. Měl motorku a v dopravní zácpě nás vždy dohnal.

notářsky ověřený papír, že majitel auta souhlasí z naší cestou do Maroka. Na dotaz, jestli si pro něj máme dojet do Čech, který byl značně nemístný, protože asi opravdu nevěděli, kde to je, mi byla udělena speciální rada, že můžu použít fax. Fax na celnici byla teskobuňka, která se ale otvírala až za dvě a půl hodiny. Prý at' se otočíme a jedeme zpět do Ceuty. Po menších peripetiích jsme našli fax na poštu. Dalo trochu práci vysvětlit, že nepotřebujeme faxovat, ale přijímat fax. Zavolať jsem jedné kamarádce do Prahy, aby napsala něco v tom duchu, že mi půjčila auto a poslala to na zjištěné číslo. Za hodinu to opravdu dorazilo. Dostali jsme na to úřední obálku a měli zaplatit nekřesťanský peníz, který jsme již neměli a byl nám posléze odpuštěn. Opět prorážíme shluky mundúristů, kteří se nás snaží zastavit. Rozpálili jsme to na šedesát a tu bránu proletěli. Papír se úředníkovi ale nelíbil, nebylo na něm razítko, a to je na místní poměry asi to nejdůležitější. Že to bylo česky a vůbec nevěděli co je tam napsáno, to bylo OK. Fax byl ale na hlavičkovém papíru firmy, kde jsem pracoval. Jmenovala se CSC a to se dalo prodát.

zastavili a to přesně na místě, kde oni ukazují. Byl to strašný zmatek. Zastavili jsme a stáhli okénko. Ihned jsme vyfasovali formuláře a spoustu pokynů k jejich vyplnění. Když jsme to měli úspěšně za sebou přišel ještě jeden podivín a s klidem povídá „Pay him!“ Říkáme si no dobrá a kolik bys tedy chtěl. Bylo to v pesetách a na naše koruny asi čtyři tisíce. Ten si z nás snad dělá srandu! Měli jsme jen pár peset a krabičku cigaret na úplatky. Ty drobné nám hodil doslova a do písmene na hlavu a že si tedy vezme ty cigarety. Když zjistil, že jsou originálně zabalené a že v nich není ani trochu hašiše, hodil po nás zuřivě i ty cigarety a vzal si zpátky ty drobné. Nasadil profesionální úsměv a připojil jako prémii radu. „Kdyby Vás zastavoval nějaký podobný člověk jako jsem já, nedbejte na něj, formuláře přeci máte, tak jeďte a nezastavujte!“ Poděkovali jsme a projeli ještě jednu takovou bránu do pekla. Byl tam úplně stejný patron, nedalo se ale nikam ujet a tak jsme museli zastavit a stáhnout okénko. Nechal si ukázat naše formuláře, usmál se, roztrhal je a my vyfasovali nové. Dost to v nás vařilo a tak mu na rovinu povídám,

silnice začala stoupat příkrě do kopců. Příroda měnila svůj ráz. I odpadků ubývalo. Přejeli jsem hřeben hor vysokých asi 2000 metrů, které oděluje zemi od Středozemního moře. Korkové duby, keře, tráva na které se popásal dobytek. V podvečer jsme dojeli do města Fés. Podle průvodce by zde měly být nádherné sůky. Jakési malinké příměstí vladařova paláce s úzkými uličkami, krámky, původními tradicemi. Po dvou

hodinách se nám ho opravdu podařilo najít. Dojeli jsme k asi patnáct metrů vysokému opevnění, v jehož centru se nacházel prostorný vzdušný a jistě luxusní vládařův palác. A okolo za systémem vnitřních zdí spousta malinkých domečků, krámečků, dílniček, bufetů pod širým nebem. Byla již tma, když jsme se ponořili do tohoto tajemného komplexu na ploše asi 1,5 krát jeden km. Turistů už zde moc nebylo. O to více místních. Nalepil se na nás divný člověk, který dělal, že honí psa. Pes utíkal samozřejmě za námi. Zrychlovali jsme krok, pes také a divný muž jakbysmet. Když mi začal pokládat ruku na záda, Martin mu do něj dost nevybíravě strčil. Místní přisedící obživi – že by nějaké zpestření? Nevím, co bylo pak, dost výrazně jsme zrychlili, než se místní domobrana stačila zformovat. Rychlé tempo mělo za následek, že jsme se v té spleti uliček dočista zamotali. Přišli jsme na jeden dvorek, kde jsme stali svědky dětské zábavy. Děti se honily. Jedno upadlo, mohly mu být tak necelé tři roky. Ostatní, jak běžely, tak ho všichni pošlapaly a ještě mu vynadaly, že brzdí provoz. Dítě ani neceklo. Asi systém výchovy v tomto světě. Děti za chvíli pochopily, že jsme se ztratili a začali nám nabízet, že nás vyvedou ven. Začali jsme utíkat i před dotěrnými dětmi a nakonec jsme nějaký východ našli. Byl ale úplně na opačnou stranu opevnění než stálo auto.

S vděkem jsme přijali večerní procházku okolo vysoké zdi, za kterou je svět opravdu úplně jiný. Na první pohled romantický, jinak ale pořádně drsný a velice chudý. Evropan jen nedokáže pochopit, že ještě všichni nepomřeli na žlutou nebo jiné infekční nemoci. Některé stánky se nám jeví jako bakteriologické laboratoře. Reznictví typu místnost 2x3m, kde vepředu běhají zvířata, uprostřed se zabíjejí a vzadu se rozemelou a zmrazí, by asi u nás také neprošlo. Auto přežilo. Ujíždíme. V tomto městě jsme jeli ještě okolo několika sūk. Prohlíželi jsme jen z auta. Města nemají jednotná centra. Vždy v době vzestupu říše nechal panovník postavit opevnění a založil nové město, třeba jen několik kilometrů od toho starého. Dnešní ráz těchto měst výrazně ovlivnili francouzští kolonisté, kteří Maroko obsadili v roce 1912. Nevím, jaký útlak místní zažili, ale Francouzi to tu posunuli tak o dvě stě let dopředu. Po

doluhých vyjednáváních je dnes Maroko samostatné království.

Směr jih. Jsme již k smrti unaveni, od začátku jsme vlastně ještě pořádně nespali. Míříme do hor a snažíme se najít nějaké místo pro postavení stanu. Nic se nám nezdálo dostatečně vhodné, a tak spíme v autě. Ráno svítí krásně sluníčko. Okolo nás procházejí lidé z okolních domečků uprostřed kamenných polí a trousí se k nedaleké studni pro vodu. Vedou oslíky, obtěžkané žlutými plastovými lahvičkami asi od oleje nebo džusu. Všichni jsou milí a usměvaví, nikdo nás neprohládkuje, nic po nás nechce. Ideální. Projíždíme

nádhernými pustými horami, místy se střídá zelesť s kamenitými poli. Domečky, které občas zahlédneme ani nemají střechu. Silnice klesá a najednou vjíždíme do jiného světa. Všude stromy, tráva, obrovské vily, benzínová pumpa, Coca Cola, směnárna... To je Maroko.

Bereme naftu, měníme peníze. Vyjedeme z městečka, přejíždíme dva hřebeny Atlasu. Krajina je velmi rozmanitá. Od sněhových polí, kde se koulujeme, až po vyprahlé kamenité pláně, po kterých se pohybují domorodci a sbírají zkameněliny, které nabízejí turistům u silnic. Plán je jasný – dorazit k písečným dunám a udělat si na ně výlet. Jedeme na jih ještě asi 500 km do městečka Erfoud. Tam si chceme půjčit Land Rover nebo velblouda a vydat se k dunám. Do městečka jsme dorazili, když slunce zapadalo. Rozprostíralo se v údolí potoka, který se promlel asi padesát metrů pod úroveň okolních kamenitých polí. Všude bylo plno palm a zeleně. Velbloudi tu žádní nebyli a Land Roverové půjčovali jen s řidičem za nekřesťanský peníz (rozuměj za arabský). Při procházce městem jsme objevili šipku ukazující k dunám. Přesto, že jsem trval na tom, že Citroen do pouště nepojede, že neoddlám ložiska, nezničím tlumiče, nevyhodím filtry atd., jsme za hodinu manévrovali po cestách vyježděných terénními automobily. Všude kolem kamení a písek... A také tma, která se najednou všude rozprostířela. Vybavili se mi poučky z průvodce. Nejezděte autem do pouště! A už vůbec ne za tmy!! Úspěšně jsme drželi směr. Najednou pravé přední kolo uvízlo v pískové plotně. Polil mě pot, ale dalo se to vytlačit. Jedeme dál. Vidíme malinká světla pouštních hotýlků, okolo vždy pár velbloudů, několik palm a studna, bez které by nebyl život. Najednou vidíme v jasů našich světel skoro kolmou pískovou stěnu. Našli jsme je, jsme u cíle! Duny! Hledáme vhodné místo pro přespání. Při této příležitosti jsme opět zapadli. Tentokrát celá přední náprava a to tak hluboko, že už to ani hlouběji nešlo. Čhtěli jsme to nechat na ráno, měli jsme ale strach z milých pomocníků z nedalekých hotýlků. Vzalo to asi dvě hodiny a notnou dávku fyzických sil.

Ráno, když jsme se probudili, už se stahovali.

A tak začal pouštní závod Citroen ZX s posádkou Aleš a Martin a místní pouštní obyvatel na horském kole. Vyhráli jsme. Mělo to jeden malý háček. Opět jsme zapadli. To jsme již ale neřešili. Vzali jsme foťáky a utíkali na duny. Východ slunce jsme již propásli, ale bylo to nádherné. Bořili jsme se místy až pod kolena, jinde byl písek poměrně tuhý. S přibývajícím teplotou měnil barvu. Seděli jsme, skákali v dunách, váleli se na sluníčku. Vytáhl jsem telefon a zavola domů. Důležitá je komunikace mezi lidmi, zbytek je jen technologie, jak říkají reklamní billboardy na Erricson.

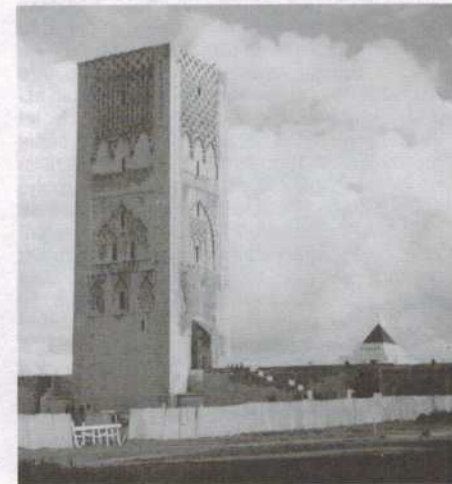
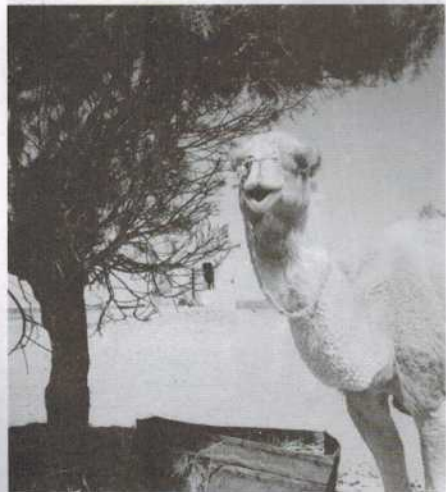
Velbloudář, který hodnotil situaci u našeho auta nám pomohl zkušenými radami jak ho vyhrabat a zas tolik se nenadřít, doplněnými praktickými ukázkami. Byl to velice milý a skromný člověk. Nechtěl si za to nic vzít, po dlouhém přesvědčování ochutnal pomeranče nakládané ve fernetu a dal si jednu cigaretu.

Nás čekala dlouhá cesta zpátky. Jeli jsme na východ. Údolím plným oáz, po skalnatých horách, kde se nám otvíraly scenérie typu Grand Canyon. Krásá! Navštívili jsme ještě město Marakéš uprostřed nedozírných pomerančových hájů, hlavní město Rabat i největší město Casablanka. V Casablance se vyprodukuje a spotřebuje osmdesát procent energie a hodnot celého Maroka. To je nejvčetnější ukazatel tamní ekonomiky. Město vypadá hodně evropsky, jezdí tady normální auta, vlaky, jsou zde i výškové budovy. Lidé chodí oblečení jako kdekoli jinde v „civilizovaném světě“.

Maroko je zemí obrovských kontrastů. Setkali jsme se s lidmi chudými i bohatými, shrbenými i rovnými. Hodnotit však místní systém pohledem z auta si netroufám. Většina těch lidí se nikdy nikam ze země nepodívá. Nedostanou devizový příslib a povolení k vycestování. Mladí lidé, kteří se dnes ve školách učí anglicky, to ví a je jim to líto, že nejspíš nikdy neuvidí na vlastní oči ten svět, o kterém se tolik učí.

Ještě jsme se stavili v Paříži a hurá domů! Teď je podzim. Filtry a tlumiče jsem už dávno vyměnil, písek snad již všechen vysál a ložiska přijdou na řadu tenhle týden. Přesto to stálo za to.

Aleš Sedláček – Tokaheya

Indiánská hudba

I dnes budeme hovořit s Janem Ullrichem, se kterým jsme se seznámili v minulém čísle, kdy nám vyprávěl o lakotštině. Tentokrát jsme mu položili pár otázek o úloze hudby v životě Indiánů.

Jak je vnímána úloha tradiční hudby mezi Lakoty dnes?

Bez tradičních posvátných písní nejsou myslitelné náboženské obřady, takže tam je jejich úloha jasná (souvisí to s tím, o čem jsme již mluvili). Pokud jde o světskou (zejména taneční) hudbu, je situace jiná. Ta se již do značné míry posunula do úrovně folklóru - to znamená, že není každodenní součástí života, ale provozuje se jen při určitých příležitostech, zejména tedy při tanečních slavnostech, tzv. pow-wow, u Lakotů zvaných *wačhipi* (podobně je to s tradičním oděvem, který si Lakotové také oblékají jen na taneční slavnosti). Tato skutečnost se značně odráží také v textech písní, dříve (tj. v minulém století a v první polovině našeho) existovaly písně k nejrůznějším příležitostem - milostné, válečné, k různým výročím, písně veteránů, žertovné, smutné, vzpomínkové apod. V současné době moderní tvorba převládá z 90% písně čistě taneční a také jejich texty se týkají pouze tančení a tanečnicků. Nejčastějšími slovy moderních písní jsou *waehi* - tančit, *waehipi* - tanec, *waehi wieháša* - tanečník apod. Také rytmus a dikce písní se zrychlily, protože jsou určeny pro modernější pojetí tanců.

Přesto je toto folklórní pojetí tradiční hudby a tanců jiné než třeba na našem venkově, kde se jim věnují převážně jen folklórní soubory. Rozdíl je v tom, že Indiáni se tradičních tanců účastní ve velké míře a také ve všech generacích. Byl jsem třeba na jednom *waehipi*, uspořádaném na počest studentů, kteří dokončili střední školu. Šlo vlastně o jakýsi maturitní večírek. Sjeli se na něj příbuzní ze všech lakotských rezervací, utábořili se kolem a čtyři dny se bez přestání tančilo, zpívalo a jedlo. Přitom tam byli samotní studenti, jejich rodiče, prarodiče, strýčkové, tety, bratřiči, sestřičky, nemluvněta. Všechny generace se bavily společně. To by bylo na maturitním večírku nebo podobné události u nás nemyslitelné.

Někdy v 50. letech hrozil tradiční hudbě a tanci úplný zánik, protože tehdejší mladá generace Indiánů o ně neměla zájem. Někdo tehdy přišel s nápadem, že nejlepší tanečníci a zpěváci dostanou ceny. Tak vznikla tzv. soutěžní *waehipi*. Kromě nich existují ještě „tradiční“ *waehipi*, na nichž se o ceny netančí. Mnoho starých tradicionalistů kritizuje soutěžení s tím, že je to bělošský prvek, který nepatří do lakotské kultury a že správný Lakota tančí pro radost z tance a ne kvůli ceně za vítězství. Pravda je, že soutěžní *waehipi* se stala pro mladé motivací a že tančení doznalo od šedesátých let velkou renesanci. Jenomže když jsem přišel na tradiční, tedy nesoutěžní *waehipi*, tančilo na něm jen několik málo nadšenců. Mnohá soutěžní *waehipi* jsou dnes tak velká, že se z nich stává masová a značně komerční záležitost, z níž se původní radost ze zpěvu a tance do jisté míry vytrácí. Znáám také spoustu mladých Indiánů, kteří se žijí tím, že celý rok pendlují mezi největšími soutěžními pow-wow v nejrůznějších městech USA a Kanady a snaží se vyhrát ceny, které jdou až do tisíců dolarů. Osobně si myslím, že soutěžení je na místě u zpěváků - ti stráví spoustu času nácivkem písní, mnohé z nich

sami složí a vlastně jen díky nim mohou ostatní tančit. Tato snaha by měla být ohodnocena. Často jsem také viděl, že Indiáni během *waehipi* (nebo i při Tanci slunce) přicházeli ke kapelám a strkali jim pod bubny dolarové bankovky. To se mi líbilo.

Jaký názor máš Ty, případně Tví indiánští přátelé, na míchání tradiční hudby s moderními styly (rap, rock a podobně)?

Celý vývoj hudby není o ničem jiném než o míchání tradičních (klasických) směrů s moderními, míchání domorodé hudby s „cizorodými“ prvky. Vždyť i rock vznikl vlivem rytmů afrických kmenů. Takže proti míchání hudebních stylů nic nemám. Na druhé straně musím říct, že jsem zatím slyšel jen velmi málo kvalitních moderních zpracování indiánské hudby. Částečně to bude i tím, že na rozdíl od daleko mnohotvárnější černošské hudby, je ta lakotská jakoby předem určena k tradičnímu pojetí. Osobně mám rád kvalitní rock a docela bych uvítal, kdyby se našla nějaká dobrá kapela, která by dokázala udělat solidní „lakotský bigbit“.

Jaký je Tvůj osobní vztah k indiánské hudbě (máte kapelu, jak vážně interpretaci indiánské hudby berete), do jaké míry je pro Vás důležitá přesná reprodukce původního projevu (hudba, jazyk)?

Můj osobní vztah je velmi pozitivní. Jednak indiánskou hudbu sbírám a také sbírám texty lakotských písní. Ale mnohem raději než poslech indiánských písní mám jejich zpívání. Myslím, že to není hudba určená pro reprodukování poslechu, ale zejména pro intenzivní prožitky ze zpěvu a z tance. V Hayčá Thiyóšpaye samozřejmě máme kapelu, bohužel musím přiznat, že dříve jsme zpívali více než nyní - je to asi hodně otázka našeho časového vytížení. Ale chtěli bychom zpívání znovu oživit, protože máme v kmenu minimálně 11 solidních zpěváků a to už vydá za pěknou kapelu.

Při interpretaci se snažíme o co největší přesnost v melodii, rytmu a intonaci písně. Ne proto, že bychom byli takoví puntičkáři, ale proto, že každá píseň se postupem času může začít přizpůsobovat hudebnímu citění či „ladění“ zpěváků. Postupně tedy dochází k posunům, protože naše rytmické a hlavně intonační citění je jiné, než citění Indiánů. Čím věrnější je první interpretace, tím menší je pozdější posun. Na druhé straně i vlastní tvůrčí přístup má své místo - Yesterday taky nikdo nezaspívá jako Beatles, ale jiný interpret může tu píseň obohatit něčím svým. U Lakotů jsem zpíval se dvěma nebo třemi kapelami, což mi hodně pomohlo se do toho ještě více dostat a občas se mi stávalo, že má osobní interpretace vzbudila pozitivní ohlas.

Většinu našeho repertoáru tvoří lakotské písně, takže s jazykem a porozuměním textu nemáme problémy. Zcela výjimečně zpíváme písně jiných kmenů, jejichž textům nerozumíme. Nesmí se ale jednat o písně obřadní. Kromě přejatých písní skládáme také nějaké vlastní (světské i obřadní) a ty jsou většinou v lakotštině.

Wašewin

Dřevěný oheň

Oheň rozdělávaný třením – vzácná dovednost. Málokdo ji ovládá. A magická. V Lize lesní moudrosti vím o několika lidech, kteří ji mají. Ba dokonce existují i dva tajné spolky, které ke vstupu tuto dovednost požadují. Ale dříve lidé ani jinak oheň rozdělávat neuměli.

Rozdělávání ohně třením se vyskytovalo všude v Evropě; u nás se nejdříve udrželo na Valašsku, na slovenské straně Javorníků a na Hlinecku, a to až do minulého století. Už tehdy se však používalo jenom v nouzi nebo při obřadních příležitostech. Donedávna se takovému ohni říkalo „dřevěný“, „živý“ nebo „boží“ a měl vždy výjimečné postavení. Dává lidem teplo, světlo. Spojuje v sobě protiklady (pomáhá, ale i ničí). Symbolizuje proměnu, sílu, energii. Pro nás je zvláště důležité, že se k jeho rozdělávání používá přírodního materiálu, který sám mohl získat v lese.

V náboženství védských Indů je jeden z 33 bohů určen jako bůh ohně – Agni. Je přitelem a spojencem člověka, ochráncem jeho domácnosti a svědkem jeho svatby... Je věčně mladý, protože je den co den znovu zplozen dvojicí třecích dřevek. Především je však zvyván jako prostředník mezi lidmi a ostatními bohy při oběti, která je vždy zápalná; vždyť právě oheň odnáší v podobě dýmu vzhůru k nebi obětiny těm bohům, jimž jsou určeny.

D. Zbavíte! Starověká Indie

Techniky tření Techniky výroby troudu

a) o lavici nebo stolici

V Popradnu (okres Považská Bystrica) byla v polovině tohoto století zaznamenána technika následující: jeden muž poklekl jedním kolenem na silnou desku pevně, do stěny jizby zapuštěné lavice, druhý klekl na zem na jedno koleno. Silným bukovým dřevem (tj. tvrdým do měkkého) rychle „šmřhali“ šikmo vzhůru a dolů a na dřevo hodně silou tlačili. Pod hranou lavice měli podložen zpráchnivělý bukový kmen, do něhož zapadla jiskra, jež se po úporném rozfoukávání vznášela.

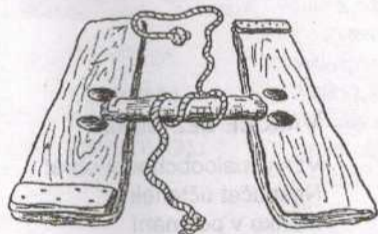
Podobný způsob se používal na Valašsku. Muž, sedící na stoličce, která vředu stojí na dvou nohách a vzadu spočívá na zemi, svírá kulatinku mezi stolicí a kmenem stromu a tahá za motouz, který je ovinutý kolem kulatinky jednou smyčkou (viz obrázek).

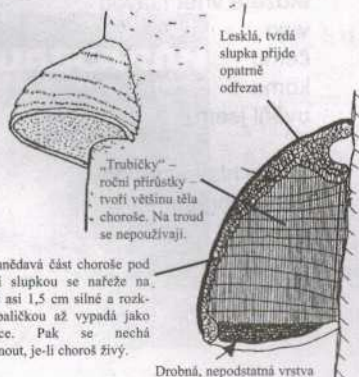
b) o dveře

Oheň se rozdělával třením zakulaceného svídku vsunutého jedním koncem do dveří a druhým do protějšího dřevěného sloupu. Pomocník se zapel do dveří a hospodář tahal za provaz omotaný jednou smyčkou kolem svídku. Do jamky pod svídkem vložil předem hubu z hubáně (choroš troudový, *Polyporus fomentarius*) a ta se pak vzňala. V některých chalupách pod Javorníky lze dodnes vidět v roubení domu díry po tření.

c) hubáň (choroš troudový, *Polyporus fomentarius*)

Nejlepší je z buku. Čím větší, tím více hubáně získáte. Naši předkové nakrájeli choroš na šířku 1–2 prstů, uvařili v silném louhu popela, v němž jej ponechali 2–7 dní. Pak jej vymyli v čisté vodě a bylo-li třeba, znovu rozkrájeli, sušili na slunku nebo v peci. Usušený potom rozdrtili. Roztloukal se mezi dvěma kameny nebo širším koncem sekery. Nám se zatím nejlépe osvědčilo po roztloučení namočit „jelenici“ na 14 dní do vody s popelem z ohniště a znovu nechat vyschnout. Jiskra pak nejde zhasit. Byli dokonce lidé, kteří se prodejem hubáně živili. Používal se ale i troud ze ztrouchnivělého dřeva.

Tato hnědá část choroše pod vrchní slupkou se natěže na plátky asi 1,5 cm silné a rozklepe paličkou až vypadá jako jelenice. Pak se nechá vyschnout, je-li choroš živý.

Drobná, nepodstatná vrstva

Magie spojená s třením

Ohni rozdělanému třením dvou dřev se v celých Karpatech říkalo prostě „vatra“. Je svatý. Má velkou čarodějnou moc. Očišťuje a ozdravuje. Je počátkem něčeho nového.

Takový oheň se rozdělával k očištným a ochranným obřadům ve významných dnech roku: na Velký pátek, při moru, na sv. Jana Křtitele, při prvním příchodu na salaš – abychom zmínili některé příležitosti. Na salaši se ani jiný zapalovat neměl; chránil totiž před bleskem. Zachoval se nám popis obřadu rozdělávání ohně třením při takové příležitosti: lidé uhasili všechny ohně ve vesnici a před východem slunce mlčky kráčeli na nějaký kopec. Nesli suché dřevo, buď vždy lichý počet nebo dřeva ze stromů různého druhu. Když hranici zapálili, vodili přes ni třikrát dobytek (při hromadné nemoci dobytka), skákali přes ni, černili si tváře uhlíky, podkořovali hořícími poleny ovocné stromy, louky a pole (očištná, ozdravná moc). Z hranice si rodina vzala poleno na svůj oheň. Popel se rozhazoval po polích, aby se urodilo.

Dřevěný oheň se v Rusku donedávna rozdělával i v kostele a před svatými obrazy hořelo jím zapálené kadidlo. V polovině tohoto století však i u nás bylo pozorováno zapalování ohně třením po starém způsobu na Velký pátek – nový oheň symbolizuje nové světlo, které přináší Kristus (tření se uchovávalo díky archaické salašnické tradici, ale původně bylo rozšířeno po celých Čechách).

Takový oheň nesmí uhasnout. Nesmí se ani zašlapávat nebo jinak s ním neuctivě nakládat. Nechával se dohořet. K ohni se váže i úcta k jídlu. Jak velmi se starým Čechům podobáme s naším woodcrafterským zvykem rozdělít se s ohněm o část své potravy. Oheň lidí spojoval – při vyhasnutí se dřevěný oheň znovu nerozdělával, ale rodiny si ho navzájem půjčovaly. Vznícení ohně bylo namáhavé a v době, kdy už byly běžné sirky se i těmi šetřilo vzhledem k jejich ceně. Uhlíky se na noc shrnovaly na jednu velkou hromadu (i z důvodu bezpečnosti) pak se zakrýval popelem. K tomu se používal jakýsi velký (kolem půl metru) dřevěný nůž s otvorem na zavěšení (zvaný popelka) a smetáček z Jehličnatých větví. Z takové hromady šlo oheň vždy rozfoukat přiložením suchých větviček. Jinou metodou bylo na noc zahrnout pečlivě uhlíky a popelem bukové poleno nebo neroztlučený hubáň.

Zahráb jsem oheň svůj,

Když noční přišel čas

A skončil den.

Bůh dej mi jen

Aby oheň můj

Nikdy nevyhas.

Ze staré norské písně

(Slovem „zahráb“ se rozumí navršení popela na žhavé uhlíky, jež vydržely do rána, kdy se z nich rozfoukal oheň. K tomuto způsobu udržování ohně měli Vikingové u ohniště malou, plochými kameny vyloženou schránku v zemi.)

A na závěr...

Oheň ze dřeva už dnes v denním životě nepotřebujeme, ale stále nás přitahuje. A to je dobře... Třeba i nám to, jak naši předkové oheň rozdělávali, ale hlavně jak si ho vážili, pomůže uvědomit jeho výjimečnost pro lidskou duši a woodraferskou cestu. Vždyť zkoumání věcí tajemných má pro lidskou duši smysl...

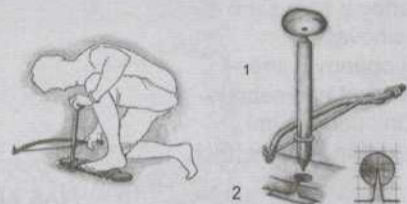
Josef Porsch – Ablákela s přispěním Milouše Stárka – Mahykana

Odkazy na literaturu o tření (i křesání) v evropské lidové kultuře (a v nich najdete odkazy další) pro ohnivce a další hledače tajemna této dovednosti se nám sem bohužel nevešly, takže jsou k dispozici u autora článku.

Setonův způsob rozdělávání ohně třením

O způsobu, kterým se rozdělává oheň v Lize již bylo napsáno mnoho - toto budiž řečeno jen pro ty, kteří tento časopis dostali jako nováčci. Jiskra vzniká z jemné drti rozžhavené třením prkénka a svídku. Pod zářezem v prkénku musí být dost místa, aby se tu mohla tvořit hromádka drtě a abychom ji při odkládání prkénka nerozházeli. Všechny potřeby musí být suché; velmi záleží na výběru dřeva. Luk nesmí být příliš pružný. Želva nemá mít velké tření - nejlepší je kamenná s centimetrovou jamkou anebo vylitá olovem. Prkénko je asi dva centimetry silné, raději větší, aby se dalo přišlápnout. Svídk má průměr asi tři centimetry a délku nad 30 cm. Zářez v prkénku se dolů rozšiřuje a vede až do středu dříku. Pod zářez si připravíme tenkou podložku. Ruka se opírá o koleno, a tak se zpevňuje. Nejprve volnými pohyby zahřejeme jamku. Pak přitlačíme; není nutné tahat moc rychle, jde o sílu tlaku. Rozfoukávání je umění samo o sobě. S dobrými dřevy rozdělá i zručnější začátečník. Nejschůdnější cestou je požádat někoho o předvedení. Kouzlo zrodu ohně vlastní rukou stojí za námahu.

Brko a Hombre

Nejvíce vyhovující kombinace dřev

Kombinace svídku (1) a podložky (2) vyhovuje nejvíce v následujících typech dřev: lípa – lípa, kalina – lípa, topol černý – líska – lípa, javor – bříza, vrba – dub, kalina – jedle, kalina – smrk, kalina – modřín, zimolez – smrk. K těmto výsledkům dospěli po dlouhých pokusech známý odborník na tření v LLM Osamělý Bobr a jeho přítel Rys. Jim tedy patří dík. Vypracovali tabulku, která poskytuje mnohem více informací než tento stručný odstavec. Bohužel se již do našeho článku nevešla, a tak je k dispozici u autora článku.

Osamělý Bobr a Rys

To takhle přišel Willy do redakce a povídá: „Kluci, máme Vánoce, nesu básničky.“ A hned nato pokračoval: „S dílem Aloise Volkmana jsem se seznámil díky svému kamarádovi Higimu – dřevorubcovi. Četl jsem u něj jednu jeho sbírku a on mi povídal, jak on se k básním dostal. Stálo to opravdu za to. Někde si je půjčil a tak se mu zalíbily, že si tu sbírku ručně přepsal. Pak rozhodil sítě, že by chtěl ty básničky mít v originále. Všude se ptal. A co se nestalo – jeden člověk Volkmana znal osobně. Napsal mu o jeho dřevorubeckém obdivovateli. Alois sáhnul do skříně, kde měl autorské výtisky a jeden podepsal, zabalil a poslal. Tak vidíte, jak je svět malej! Tyhle básničky jsou sice trochu smutný, ale třeba dostanou i vás.“

Byt sám svým pánem!
Může být něco víc?
Panovat sám sobě
opanovat se
ne opanovat jiné.
Panovat nad sebou –
učinit poddanými
své vášně chyby hřích.

Byt sám svým pánem!
Smtluj se
nad svými pány
Páne

POD BODEM MRAZU

Rod zamrzlými děměvy
pod vrstvou kůže brosí
plují v nás
radostné zvěsti Vánoc

Vysekejme otvor úst
a kapsy podčerpáme
ať živa štedrost
může vyplout
z hloubky.

NÁS ADVENT

Čekáme příchod
osobních vozidel
na výhru v loterii
na byt ve výstavbě
čekáme na
na.....
na.....
na.....
pi, pi, pi, na, na, na...

Alejuja Alejuja

...a najednou jsem si byl
jist
že sebevíce uspěchaným
spěchem
nezrychliš život.

Stromy se pouze rychleji
kmitají podél tvých cest.
Však jejich míza stoupá
dál do korun
vznešeně a uvážlivě...

PRSTY

Každý má na rukou
své desatero.
Desatero přikázání k službě.
Proč nehneš ani prstem?

Desatero prstů nemůže-li brát
je redukováno na dvě pěsti.
Pouhý pár prstových rukavic –
nezbude po nás víc?

K+M+B

Po opadaném jehličí
vynesených pocitů
odcházejí...

„Zaplat' pánbů
jsou ty svátky za námi...“

Alespoň kůstka
rybího mlčení
kdyby v našem srdci
uvízla

A na rok máme
srdce z krku

Ó Vánoce.

LÉTA PÁNĚ...

Dvoutisící výročí
narození Ježíše Krista
se oslavuje v jeho zemi
vojenskými přehlídkami
a salvami
do spolubližních.

Učedníci neužiteční ...

ROZDÍL

Život je nejcennější dav –
přítakáváme bez rozdílů.
Jen tak si denně připadat
obdarovávaní!
A ne obtěžkáni

VÁNOČNÍ ZEMĚ

Koule z nejmenších
Zavěšená při strojení
vesmíru

Kapři servírování
bříšky vzhůru
na hladinách chemických toků.

Semena borovic a smrků
zakrnělá, zakrslá a zašlá
nahrazena umělými

Jen lidstvo se štědře
podělilo
o radioaktivní ozáření

O vánoční ozáření své planty
zavěšené při strojení
vesmíru

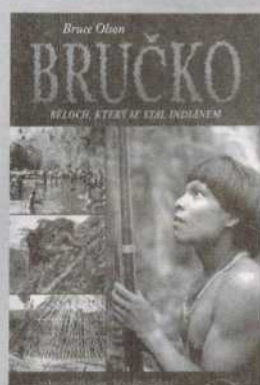
Přestává být jeho ozdobou
Aj z dobré vůle
navoní se
rozum

VÁNOCE BEZ OBALU

Vzaly maloobchodní obrat
Nespočet účtenek
manko v počínání
Na bankovkách leží
pohozené zkrhlé dítě
nad nímž se bezvadně sklání
asistentka civilizace
V prosklených panelových
inkubátorech
se hřejí
nedonošenci
lidství

můžete vrtět hlavou
jak čtvernožci vrtivají
ohonem.
Můžete vrtět hlavou
v co
čemu
komu
uvěřil jsem?

Jenže hlavou se dá
vrtět i obráceně
v co
čemu
komu
vy nevěříte?

Bručko

Chci vám napsat o knize Bručko od Bruce Olsona. Chápu, že přicházím trochu pozdě, protože její sehnání bude teď už vyžadovat jisté úsilí. Pravděpodobně ale nebudete litovat. Bruce Olson – Bručko asi ve svých 19 letech spatřil své životní poslání v misi. Bez prostředků a bez většího studia mentality domorodců odjel do Kolumbie a Venezuely šířit slovo Boží. Knižka je o životě amazonských Indiánů, o jejich zvycích, mentalitě, vztahu k přírodě. Knižka je o Bručkově hluboké víře v Boha, svědectvím o prožitku přítomnosti Pána, o rozmlouvách s ním. O Bručkově toleranci indiánského nazírání světa a o tom, že pochopil, že na slově Božím nelze dogmaticky trvat, ale je nutno přiblížit jej myšlení Indiánů. Olson, Bruce: Bručko vydala Křesťanská misijní společnost. Praha 1997.

Awačín z Tussilaga – Ivana Hönigová

Netradiční filozofie

Egon Bondy, známý to undergroundový básník, byl nejen básníkem, ale i (ve svém soukromém životě) filozofem. Což dokládá právě tato povídka, která dnes už bude těžko k sehnání (vydalo ji nakladatelství „Zvláštní vydání...“ v roce 1994). A která nám poskytne velmi zajímavý pohled na svět a řekl bych, že nás i přímo donutí o něm přemýšlet. Povídka Nepovídka je rozdělena na dvě dějové linie. Na linii lidí po 4. Světové válce (možná i 5. nebo 6.), kteří se chovají asi tak na úrovni inteligentních lenochodů a kteří neznají nic jiného než jídlo, hru a sex. A pak na linii robotů – nové formy života, kteří čtou, vzdělávají se a poznávají svět a kteří věří v Boha.

I přesto, jak „naturalisticky“ vypadá prvních několik stran, doporučuji číst dál a potom se dočkáte i velmi příjemného (čtenářsko filozofického) překvapení, které povídka Nepovídka ke konci děje poskytuje.

Pavel Spálený – Yučikala Wičaša

Nesud' den před večerem

Tato knížka může mnohé zvědavé jedince ihned odradit. Není sice moc drahá, není ani hubená ani příliš tlustá, ale vypadá jako učebnice, která je určená jen zasvěceným (a nejlépe studujícím ČVUT). Je pravda, že se jedná o skriptum, ale není to skriptum ledajaké. Může ho číst naprostý neznalec věci (v tomto případě neznalec fyziky), ale i odborník nejvyššího řádu. Tato „učebnice“ vás provede, jak již nadpis říká, přírodně fyzikálními extrémy a vysvětlí vám normální lidskou formou, proč to tak je. Také se dozvíte, kdo všechno se na tom či onom objevu podílel, jaké pokusy se dělaly či jaký filozof (vědec) svým myšlením předcházal vrcholnému poznání dnešní fyziky. Chcete-li se tedy opravdu něco dozvědět a přitom to i pochopit, pak si zajed'te do skriptárny ČVUT (ta se nalézá ve studenském domě u „kulatáku“ v Dejvicích).

Yučikala Wičaša

Letadlem do země šimpanzů

Začátkem padesátých let se autor (ředitel frankfurtské zoo) se svým šestnáctiletým synem vydali na Pobřeží slonoviny, aby zde pozorovali život zvířete ve volné přírodě. Kromě množství poznatků cenných pro autorovu práci s sebou přivezli i několik zvířat pro zoologickou zahradu. Tato kniha vypráví o jejich cestě – je poutavá, nenásilnou formou seznamuje se životem některých zvířat a nesnaží se o dobrodružnost, což je její největší klad. A přesto dobrodružná je – je to dobrodružství lidské touhy po poznání a pochopení světa. (Vydalo nakladatelství Orbis v Praze 1966, vybaveno černobílými fotografiemi.)

Jaroslav Porsch

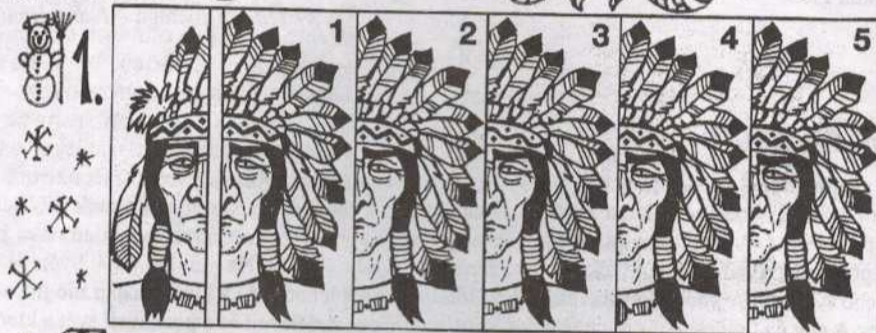
Víte, kde je Huascarán?

„Huascarán, život v údolí krásy a hrozby“ navazuje na knihu „Huascarán, cesta končí, cesta začíná“. Kniha v několika rovinách podává čtenáři obraz o životě Kečuánců, potomků Inků, v oblasti Bílých Kordiller v Peru, o kontrastech nesmlouvavé horské přírody, o vývoji a změnách, které do oblasti přináší civilizace, o rozporech mezi životem a smrtí, které krajina již mnohokrát ukázala. V mnoha autentických rozhovorech sami Indiáni předkládají své pohledy na životní hodnoty a vrací se ke katastrofám, které jejich oblast v minulosti postihly. Texty jsou doplněny vynikajícími fotografiemi a celá rozsáhlá publikace (192 stran, 130 fotografií) je velmi kvalitně graficky zpracována. (V současné době je k sehnání v kanceláři LLM.)

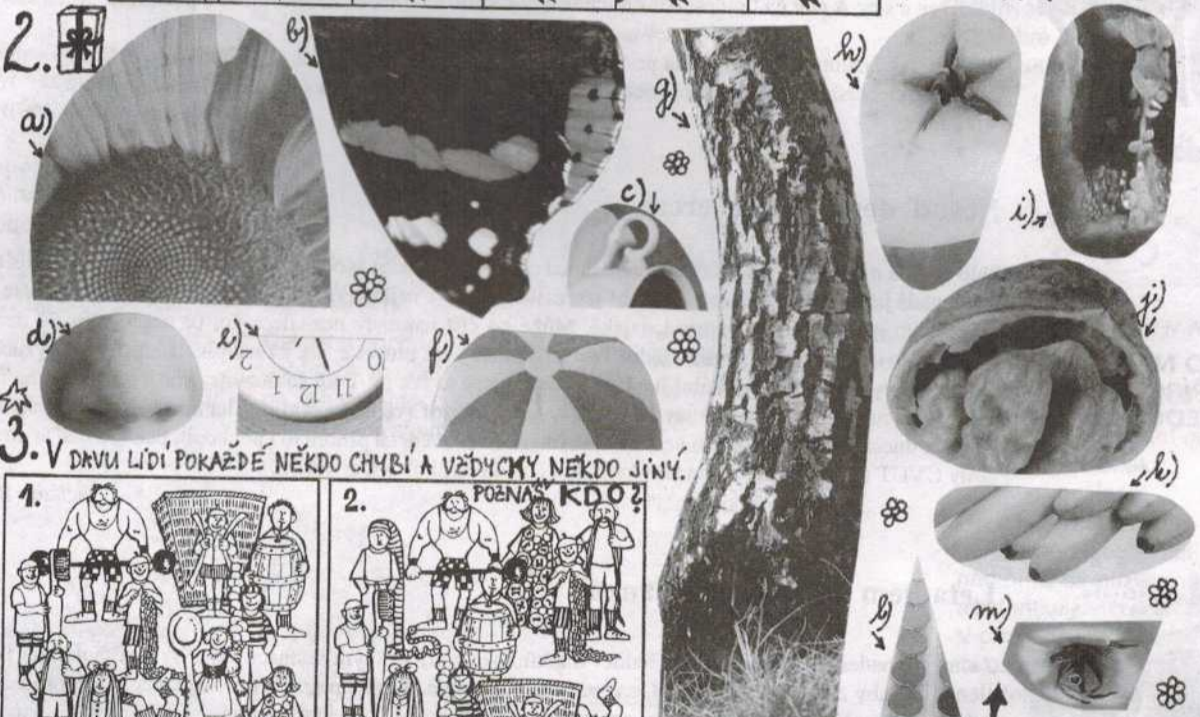
Radka Skoupirová – Waštewin

PRO CHYTŘE hlavičky

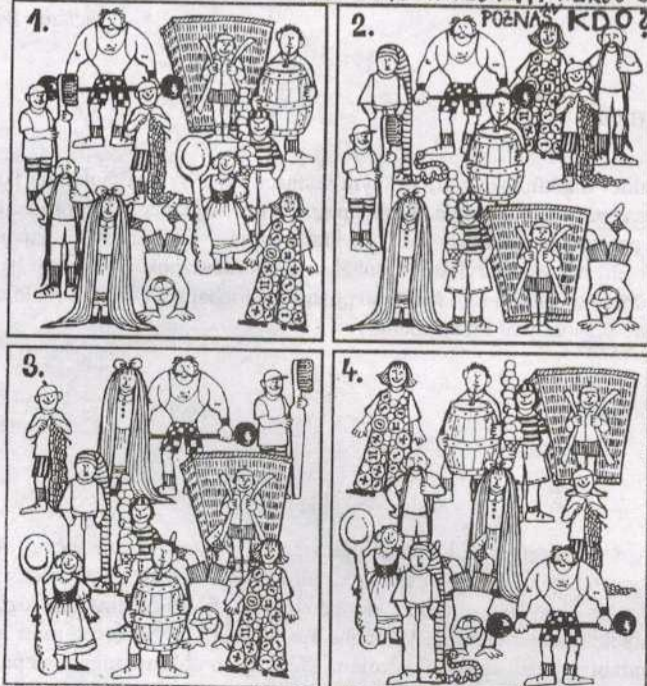
MILÉ CHYTŘE HLAVIČKY, DOUFAM, ŽE JSTE PROŽILI KRÁSNÝ ŠTĚDRÝ DEN A ŽE VAM JEŠÍSEK NADĚLIL DĀREČKY, KTERÉ JSTE SI PRÁLY. I U MĚ JICH PRO VÁS PĀR ZANECHAL - V PODOBĚ RŮZNÝCH LUŠTĚNEK A HĀ- DANĚK.

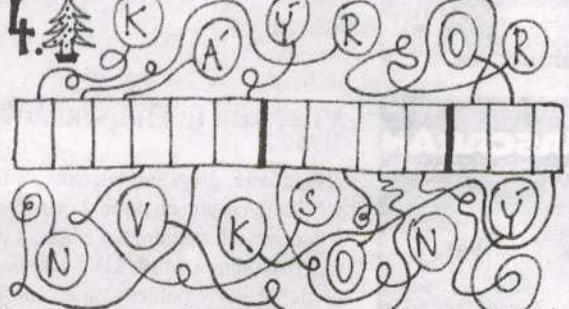
NA PRVNÍ POHLED SE ZDAŘÍ, ŽE TU MÁME INDIÁNSKÁ PĀTERĀTA, ALE NENÍ TOMU TAK. POZNÁTE, KTERÁ POLOVIČKA HLAVY PŘESNĚ ODPOVĪDÁ PRVNÍ HLAVĚ V ŘĀDE?

3. V DVĀU LĪDĪ POKAŽDĚ NĚKDO CHYBĪ A VĚDYČKY NĚKDO JINÝ.

POZNÁTE Z KOUSÍČKŮ PŘĚDHĚTŮ O JAKÁ ZVĪRĀTA, ROSTLINY NEBO VĚCI SE JEDNĀ?

SPRÁVNĚ ODPOVĪDI: 1) Induánská pĀterĀta, 2) kousĪček dřevĀ, 3) kousĪček dřevĀ, 4) kousĪček dřevĀ. S pomocí ěasopisu HĀKOVĪĚ pro vĀs pĪpĪravil Jan ĀřivnĪk a SĪLA.

STOPAŘI ODJÍždĚNĚ TAVORIT

